

C U L T

U U R

Beleidsplan
2017-2020

M

A

A K T

I E D

D

E

R

E E

N

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

003 Inhoud

Colofon

Het beleidsplan 2017 – 2020 is een uitgave van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Het plan dient als subsidieaanvraag bij het Ministerie van OCW voor de Cultuurplanperiode 2017 – 2020.

Samenstelling

Alle medewerkers van het Fonds voor Cultuurparticipatie
Suzanne Leclaire-Noteborn (Suzannes Zaak)

Redactie

Jan Jaap Knol
Marijne Tesser
Suzanne Leclaire-Noteborn (Suzannes Zaak)

Eindredactie

Paul Klaassen (GH+O communicatie en creatie)

Vormgeving

Frivista, create - communicate - activate

Fotografie

Folkert Rinkema

Utrecht, januari 2016.

© Fonds voor Cultuurparticipatie
Kromme Nieuwegracht 70
Postbus 465
3500 AL Utrecht
Tel. 030 233 60 30
www.cultuurparticipatie.nl

Samenvatting	4
1. Waarom dit beleidsplan?	6
1.1 Cultuur maakt iedereen	6
1.2 Leeswijzer	7
2. Waar we staan	8
2.1 De staat van cultuurparticipatie	8
2.2 Waarin we geloven: missie en waarden	8
2.3 Van geloven naar doen	9
3. Uitgangspunten	11
3.1 We verbinden beleid en praktijk	11
3.2 We zijn een voortrekker	11
3.3 We doen het samen	12
3.4 We verantwoorden én verbeteren	13
4. Wat we doen	14
4.1 Drie programma's	14
4.2 Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd	14
4.3 Innovatie in Cultuur, Maak het mee	20
4.4 Cultuur maakt iedereen zichtbaar	28
5. Hoe we werken	33
5.1 Organisatie	33
5.2 Uitkomsten visitatierapport	33
5.3 Bestuur en governance	34
5.4 Monitoring en evaluatie	34
5.5 Beoordelingsproces	35
5.6 Financiën	36
6. Bijlagen	38
6.1 Overzicht doelen – instrumenten – resultaten beleidsplan 2017 – 2020	38
6.2 Samenwerking Fondsen	40

004 Samenvatting

Het is belangrijk dat mensen kunnen meedoen aan cultuur. Niet alleen als mogelijkheid voor ontplooiing en ontmoeting. Creativiteit is nodig als voorbereiding op een toekomst waarin verandering aan de orde van de dag is. Daarom stimuleert het Fonds voor Cultuurparticipatie de actieve cultuurdeelname in Nederland. Hoe we dat in de komende periode 2017 - 2020 doen, staat in dit beleidsplan.

Wij geloven in de kracht van cultuur. Cultuur geeft mensen de mogelijkheid om zichzelf te laten zien en horen. Door zelf cultuur te maken, geven mensen bovendien vorm en betekenis aan een veranderende omgeving. Vanuit deze visie dragen we als Fonds bij aan een samenleving waar iedereen zijn creativiteit kan ontwikkelen. Dat doen we op een heldere manier, met betrokkenheid voor de mensen met en voor wie we het doen en vanuit onze passie voor de inhoud van ons werk. We werken samen met het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA), overheden en diverse (inter)nationale publieke en private partners.

Met onze programma's ondersteunen én verbinden we mensen, organisaties en overheden die werk maken van cultuurparticipatie. Basis daarvoor is onze opdracht van het ministerie van OCW, ontwikkelingen in de wereld om ons heen en resultaten van evaluaties en onderzoeken door onszelf en anderen. Dit heeft geleid tot een continuering van bestaand beleid voor cultuuronderwijs en vernieuwing in ons beleid voor cultuurparticipatie in de vrije tijd.

In de komende periode 2017 - 2020 bundelen we onze activiteiten in drie programma's.

Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd

Bijdragen aan het toegankelijk maken van goed cultuuronderwijs voor leerlingen in het primair onderwijs en het vmbo.

Innovatie in Cultuur, Maak het mee

Bijdragen aan een samenleving waarin mensen op allerlei manieren en niveaus hun creativiteit kunnen ontwikkelen.

Cultuur maakt iedereen zichtbaar

Zichtbaar maken en delen van bijzondere initiatieven en verhalen.

005

In het eerste programma *Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd* bouwen we verder aan een toegankelijke basis van cultuureducatie voor kinderen in het primair onderwijs en het vmbo. Dat doen we samen met OCW, provincies, gemeenten en het LKCA. Belangrijke aandachtspunten voor de komende periode zijn de verbinding tussen scholen en hun culturele omgeving en het bevorderen van deskundigheid bij leerkrachten.

Met het tweede programma *Innovatie in Cultuur, Maak het mee* bieden we subsidies voor vernieuwende initiatieven van cultuurmakers in de vrije tijd. We sluiten aan bij de vernieuwing die cultuurmakers zelf in de praktijk laten zien. In samenwerking met gemeenten en provincies zetten we extra in op cultuurdeelname door ouderen. Ook gaan we onderzoeken hoe we de cultuurparticipatie van kwetsbare groepen kunnen bevorderen. We blijven inzetten op ontwikkeling van toptalenten, die binnen de reguliere infrastructuur van talentontwikkeling nog lang niet altijd hun weg vinden.

Ten slotte willen we de waardering en het draagvlak voor cultuurparticipatie vergroten. In het programma *Cultuur maakt iedereen zichtbaar* brengen we verhalen in beeld over persoonlijke ervaringen met cultuur. Herkenbare en aansprekende verhalen over wat cultuur met mensen doet. Daarbij maken we gebruik van ervaringen en goede voorbeelden uit onze eerste twee programma's.

Onder het motto '*Cultuur maakt iedereen*' willen we zo ook de komende periode zoveel mogelijk mensen in staat stellen om zich creatief te ontwikkelen.

Definities

Cultuur maken

Meer dan 6 miljoen mensen zijn in hun vrije tijd cultureel actief. Zij maken zichzelf zichtbaar of hoorbaar voor anderen door zich op een creatieve manier te uiten. Ze spelen gitaar, creëren street-art, schrijven korte verhalen of breaken samen met hun crew in een buurthuis. Hoe divers de verschijningsvormen ook zijn, ze hebben één ding gemeen. Mensen beleven cultuur niet passief. Ze creëren, doen, ontwikkelen en maken. Om recht te doen aan de diversiteit en het actieve karakter van cultuurparticipatie en cultuureducatie, spreken we over 'cultuur (leren) maken'.

Cultuurmakers

Mensen die in hun vrije tijd cultuur maken, laten zich niet altijd labelen. Ze voelen zich vaak geen amateur. Dat wat ze maken heeft een bijzondere waarde. In de samenleving van vandaag bestaat voor iedereen een (online) podium. Daarmee is de scheidslijn tussen amateur en professional sowieso diffuus. Wij benadrukken dan ook graag de verbinding tussen de twee. We spreken daarom in dit beleidsplan vooral over 'cultuurmakers'. Cultuurmakers zijn mensen die zich vanuit hun unieke kracht samen met anderen creatief ontwikkelen. Met interesse, passie of liefhebberij als drijfveer.

Cultuureducatie en cultuuronderwijs

Cultuureducatie is doelbewust leren over en door middel van kunst, erfgoed en media via gerichte instructie, zowel binnen als buiten de school. Cultuuronderwijs is het algemeen vormend onderwijs in kunst, erfgoed en media. Dit vindt binnenschools plaats. (Bron: *lkca.nl*)

006 1. Waarom dit beleidsplan?

1. Teunis Ijdens, *Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd*, Monitor Amateurkunst 2015, LKCA, Utrecht 2015.

1.1 Cultuur maakt iedereen

Ruim 6 miljoen Nederlanders zijn cultureel actief in hun vrije tijd ¹. Mensen van verschillende leeftijden en achtergronden zoeken elkaar op om samen cultuur te maken. Anderen steken als vrijwilliger tijd en energie in het erfgoed van ons land. De manier waarop mensen met cultuur bezig zijn verschilt. Dat geldt ook voor het ambitieniveau. Zo ziet de één schilderen of zingen vooral als hobby, terwijl voor een ander dansen of toneel spelen een grote passie is waar hij of zij alles voor opzij zet. De één zoekt en vindt vooral gezelligheid. De ander is op weg naar het professionele kunstenaarschap.

De waarde van cultuurparticipatie kan onmogelijk worden overschat. Door samen cultuur te maken, zijn we zichtbaar en hoorbaar voor anderen. In een veranderende omgeving, vol informatie en beelden, stelt zélf cultuur maken ons in staat de werkelijkheid én onze verbeelding vorm en betekenis te geven. Neem muziek. Als geen andere discipline stelt ze ons in staat om emoties te begeleiden en herinneringen op te roepen. Beelden maken doet een beroep op onze vaardigheid om te visualiseren. We leren om uit niets iets te creëren. Theater spelen vraagt om reflectie op jezelf en de spelers om je heen. Cultuur maken vormt en verbindt mensen in al hun verschillen en mogelijkheden. Brengt mensen in al hun diversiteit samen.

Het belang van cultuurdeelname neemt in deze tijd alleen nog maar toe. Niet alleen als mogelijkheid om jezelf te ontplooiën of anderen te ontmoeten. Ook helpt cultuur je om je goed voor te bereiden op een toekomst waarin verandering aan de orde van de dag is. Om mee te kunnen blijven doen aan de moderne samenleving van vandaag en morgen, zijn creativiteit

007

en andere vaardigheden als samenwerken, kritisch denken en probleemoplossend vermogen hard nodig. Cultuur biedt mensen de mogelijkheid zich deze vaardigheden eigen te maken. Cultuurparticipatie helpt Nederland verder als democratisch, open en creatief land.

Cultuur – in welke vorm of op welk niveau dan ook – brengt ons dichterbij onszelf en bij de ander. Ieder van ons heeft wel een verhaal over hoe we zijn aangeraakt en gevormd door cultuur. En andersom: iedereen doet op een of andere manier, actief of passief, mee aan het maken van cultuur. ‘Cultuur maakt iedereen’ is dan ook niet toevallig de titel van dit beleidsplan.

Hoe belangrijk en waardevol ook, cultuurdeelname is niet voor iedereen vanzelfsprekend. En soms kunnen cultuurmakers een steuntje in de rug goed gebruiken. Daarom bevordert het Fonds voor Cultuurparticipatie dat mensen aan cultuur kunnen meedoen. En dat mensen cultuur kunnen meemaken. Hoe we dat de komende vier jaar gaan doen, staat in dit beleidsplan.

1.2 Leeswijzer

Dit beleidsplan bestaat uit 5 inhoudelijke hoofdstukken. In hoofdstuk 2 schetsen we kort de staat van cultuurparticipatie op dit moment. Ook beschrijven we vanuit welke missie we de cultuurdeelname van mensen willen vergroten. In hoofdstuk 3 formuleren we de uitgangspunten voor het beleidsplan.

Hoofdstuk 4 beschrijft de drie programma's *Cultuureducatie met Kwaliteit*, *Innovatie in Cultuur* en *Cultuur maakt iedereen zichtbaar*. Dit hoofdstuk vormt daarmee het hart van dit beleidsplan. In hoofdstuk 5 geven we aan hoe we de komende periode gaan werken om onze ambities te kunnen realiseren.

008 2. Waar we staan

2.1 De staat van cultuurparticipatie

De rijksoverheid wil de cultuurdeelname in ons land vergroten. Het Fonds voert dit beleid met programma's en regelingen uit. Vanaf de start in 2009 werken we nauw samen met gemeenten en provincies. Daarbij ligt de nadruk op cultuureducatie voor kinderen en jongeren. Daarnaast stimuleren we initiatieven en activiteiten van en voor andere leeftijdsgroepen. Daarbij staan we voor een open en interdisciplinaire benadering van cultuurparticipatie. Samenwerking tussen verschillende disciplines en tussen amateurs, vrijwilligers én professionals zien wij als een bron van inspiratie en ontwikkeling.

In 2011 kregen ook wij te maken met zware bezuinigingen. Daar kwam nog bij dat provincies en gemeenten fors sneden (en snijden) in budgetten voor cultuur. Veel structurele voorzieningen zijn daardoor verdwenen. Dit heeft, nu vijf jaar later, geleid tot een situatie met twee perspectieven. Aan de ene kant zien we dat vooral individuele kunstenaars en professionals de dupe zijn van de bezuinigingen. Slecht betaalde zzp-ers verrichten een groot deel van het werk. Daarbij hebben ze hun vaste aanstellingen ingeruild voor een onzekere beroepspraktijk. Aan de andere kant zien we veerkracht, élan, dynamiek en nieuwe vormen van samenwerking. Niet alleen bij de professionals, maar ook bij de miljoenen Nederlanders die een aanzienlijk deel van hun vrije tijd besteden aan het maken van cultuur. Of ze dat nou individueel of in groepsverband doen. In enkele jaren tijd zijn 'co-creatie' en 'do-it-yourself' gangbare begrippen geworden. Naast de traditionele podia, zijn er via de nieuwe media talloze mogelijkheden en platforms bij gekomen om kunst en cultuur te delen.

En wij? Ondanks de afgenomen financiële ruimte, heeft het Fonds in de periode 2013 - 2016 duizenden projecten kunnen ondersteunen. En met resultaat. De helft van de basisscholen wordt bereikt met het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit*. Honderden jonge talenten vonden - via door ons ondersteunde begeleidingstrajecten - de weg naar het professionele vak van kunstenaar. Als aanvulling op de private fondsen en de andere publieke cultuurfondsen neemt het Fonds een eigen, herkenbare positie in. Dwars door alle disciplines heen, werken we met overheden en collega-fondsen aan een breed cultureel landschap. Iedereen krijgt kansen om op zijn of haar eigen manier met cultuur bezig te zijn.

2.2 Waarin we geloven: missie en waarden

Mede tegen de achtergrond van genoemde ontwikkelingen, heeft het Fonds zijn missie opnieuw geformuleerd. Die luidt als volgt:

Wij geloven in de kracht van cultuur. Cultuur geeft mensen de mogelijkheid om zichzelf te laten zien en horen. Door zelf cultuur te maken, geven mensen bovendien vorm en betekenis aan een veranderende omgeving.

Het Fonds voor Cultuurparticipatie draagt bij aan een open samenleving waarin iedereen zijn creativiteit kan ontwikkelen. Dit doen we door met onze programma's mensen, organisaties en overheden te ondersteunen en met elkaar te verbinden.

009

Daarbij werken we vanuit drie duidelijke waarden. Dit zijn ze:

We gaan voor de inhoud

Onze inhoudelijke kennis en passie is vertrekpunt bij alles wat we doen. Dat betekent dat we werken vanuit een duidelijk beleidsmatige visie op cultuurparticipatie en cultuureducatie. We kennen ons werkterrein goed. Procedures zijn geen doel op zich, maar middel om inhoudelijke ambities te bereiken.

We zijn betrokken

Samenwerking staat voor ons centraal. Dat begint bij het tonen van betrokkenheid voor alle mensen met wie en voor wie we werken. We gaan actief partnerschappen aan met organisaties uit verschillende sectoren. Zo verbreden we het draagvlak voor cultuurparticipatie en vergroten we de slagkracht van cultuurmakers.

We zijn helder

We maken heldere keuzes. In ons beleid, onze programma's en subsidiebesluiten. We leggen deze keuzes bovendien helder uit en vertalen ze naar toegankelijke procedures. Zo weten mensen met en voor wie we werken altijd wat ze van ons kunnen verwachten.

2.3 Van geloven naar doen

Vanuit onze missie en waarden willen we bijdragen aan een Nederland dat zich kenmerkt door openheid, interactie en mogelijkheden voor iedereen. Een Nederland dus waarin mensen van alle leeftijden en achtergronden hun creativiteit kunnen ontwikkelen. Met onze programma's ondersteunen we scholen, gemeenten en provincies, culturele instellingen, verenigingen en groepen mensen die samen cultuur willen (leren) maken. We verbinden bijzondere initiatieven, publiek-private partijen en overheden met elkaar. Nationaal, maar ook internationaal.

Dit doen we concreet:

1. Met het verstrekken van subsidies stimuleren we culturele initiatieven en scholen in het hele land om cultuur te (leren) maken.
2. We werken samen met verschillende partners, zoals culturele instellingen, verenigingen, erfgoedinstellingen, scholen, andere fondsen, overheden en maatschappelijke instellingen.
3. We verbinden mensen en organisaties offline en online.
4. Met persoonlijke verhalen brengen we de kracht van cultuur maken zichtbaar tot leven.

010

Saman Amini (26) is acteur en verhalenverteller

"Cultuur kan inzicht bieden, maakt bewust. Het triggert je fantasie en geeft zo veel meer dan een TV. Ik heb een turbulent verleden (Saman is als kind met zijn familie gevlucht uit Iran en heeft jarenlang in asielzoekerscentra moeten verblijven) maar cultuur heeft me geholpen met het verwerken hiervan door verhalen, theater en kunst. Het is een schatkist waar ik elke keer veel uit haal. Met Nobody Home, een theaterstuk dat gaat over jonge asielzoekers, hebben we veel gesprekken gevoerd na de voorstelling met het publiek. Daaruit blijkt dat verhalen machtig zijn, dat cultuur bewust maakt en het de dialoog doet bevorderen."

011 3. Uitgangspunten

In hoofdstuk 4 lichten we de programma's toe die de basis vormen voor onze activiteiten. In dit hoofdstuk staan we eerst stil bij vier belangrijke uitgangspunten. In onderlinge samenhang leggen ze vast hoe we de komende periode willen werken en herkenbaar willen zijn.

3.1 We verbinden beleid en praktijk

Het Fonds voor Cultuurparticipatie voert rijksbeleid uit. Daarbij verbinden we de opdracht van de minister van OCW aan (de vraag vanuit) de praktijk. De minister stelt in haar brief van 30 oktober 2015 aan het Fonds de volgende drie doelen centraal:

1. Het bijdragen aan kwalitatief hoogwaardige cultuureducatie in het onderwijs.
2. Het vinden en begeleiden van toekomstig toptalent.
3. Het bijdragen aan een innovatief, aantrekkelijk en duurzaam aanbod voor actieve cultuurparticipatie.

We willen deze doelen bereiken door het uitvoeren van de drie programma's die in dit plan staan genoemd. Het eerste doel is de basis voor ons eerste en grootste programma *Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd*. Het tweede en derde doel geven we vorm in zowel het programma *Innovatie Cultuur, Maak het mee* als in het programma *Cultuur maakt iedereen zichtbaar*. De deelprioriteiten en vereisten die de minister heeft aangegeven, hebben we in de uitwerking van dit plan verwerkt.

3.2 We zijn een voortrekker

Het Fonds moet nadrukkelijker een voortrekkersrol nemen binnen het domein van cultuurparticipatie, zowel richting samenleving als richting andere fondsen. Dat appél heeft OCW en de visitatiecommissie op ons gedaan. Wij doen dat door actief onderwerpen te agenderen, bijeenkomsten te initiëren en het goede voorbeeld te geven. In internationale context werken

² In de HGIS worden de uitgaven op het terrein van het buitenlands beleid van verschillende departementen gebundeld. Het uitgangspunt van de HGIS is het bevorderen van samenwerking en afstemming op het gebied van internationale samenwerking.

wij de komende periode aan het zichtbaar maken en versterken van de kracht van cultuureducatie en cultuurparticipatie in Nederland.

Daarbij kiezen we voor een actieve opstelling. We wachten niet totdat de plannen in onze (digitale) brievenbus vallen. In plaats daarvan trekken we het land in en zoeken de dialoog met aanvragers. Onderzoek naar klanttevredenheid laat zien dat de kwaliteit van aanvragen stijgt als aanvragers contact hebben gehad met het Fonds. We breiden daarom de communicatie met aanvragers verder uit. Dat doen we *online* via het interactieve platform *Jij maakt het mee*, maar ook *offline* door op zoek te gaan naar bijzondere, verrassende en avontuurlijke initiatieven in het land.

3.3 We doen het samen

We zijn partner voor alle mensen met en voor wie we 'cultuur meemaken' mogelijk maken. Daarom werken we bijvoorbeeld samen met overheden, fondsen, scholen, culturele instellingen en kunstenaarsinitiatieven.

Overheden

Samen met onze opdrachtgever het ministerie van OCW investeren we in cultuur (leren) maken. Ook provinciale en lokale overheden zien samen cultuur maken steeds meer als fundament voor een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt. Met hen werken we binnen *Cultuureducatie met Kwaliteit* structureel aan goed cultuuronderwijs. Met gemeenten onderzoeken we hoe cultuurparticipatie kwetsbare groepen betrokken en actief kan houden.

Fondsen

Onze samenwerking met particuliere fondsen zetten wij voort. In de afgelopen periode werkten we bijvoorbeeld samen met het Oranje Fonds (Kinderen maken Muziek), VSBfonds, stichting RCOAK en Fonds Sluyterman van Loo (ouderenparticipatie) en internationale fondsen als de European Cultural Foundation, het Fonds Soziokultur en de Paul Hamlyn Foundation. In de nieuwe periode versterken we daarnaast onze samenwerking met de publieke fondsen. Concreet krijgt dit vorm op het gebied van media-educatie (Filmfonds, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie), maatschappelijke domeinen (The Art of Impact) en bij de programmering en talentontwikkeling (Fonds Podiumkunsten).

Internationaal

Ook internationaal bouwen wij bestaande samenwerkingsverbanden verder uit. We willen de internationale uitwisseling op het terrein van cultuureducatie en cultuurparticipatie versterken. Dat doen we met geld uit de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) ² van de ministeries van OCW en BZ.

LKCA

Een bijzondere partner bij de uitvoering van ons beleid is het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA). De Raad voor Cultuur constateert dat het Fonds voor Cultuurparticipatie en het LKCA een belangrijke ondersteunende en faciliterende rol spelen op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie. De minister vindt het belangrijk dat de kennis en expertise van het Fonds en het LKCA goed samenkomen. Zij heeft beide organisaties gevraagd hun plannen voor de nieuwe periode samen vorm te

geven en hierbij in te zetten op het eigenaarschap van scholen.

In de aanloop naar de nieuwe beleidsperiode 2017 - 2020 hebben het Fonds en het LKCA de krachten gebundeld en een gezamenlijke ambitie geformuleerd. We stellen ons de gemeenschappelijke taak om nieuwe ontwikkelingen te signaleren, agenderen en stimuleren in de werkvelden cultuureducatie en cultuurparticipatie. We doen dit door het delen van praktijkervaringen, het verbinden van netwerken en het ondersteunen van innovatieve en inspirerende projecten gericht op onderwijs, samenleving, infrastructuur en waardering.

Vertrekkend vanuit de gezamenlijke ambitie, hebben het Fonds en het LKCA ieder een eigen verantwoordelijkheid voor cultuureducatie en cultuurparticipatie. We zijn soms complementair en soms gezamenlijk actief. Wij stimuleren ontwikkeling, zichtbaarheid en verbinding van cultuureducatie en cultuurparticipatie via subsidieregelingen en activiteiten, gericht op de doelgroepen die het Fonds ondersteunt. Het LKCA stimuleert ontwikkeling door ontmoeting en debat en door te voorzien in kennis en kaders. Het LKCA houdt daarbij een spiegel voor door goede voorbeelden en het bieden van inzicht in relevante ontwikkelingen op (inter)nationaal gebied.

De samenwerking tussen het Fonds en het LKCA richt zich met name op vier onderdelen:

- het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit* voor het primair onderwijs en het vmbo en de *Impuls muziekonderwijs*;
- het samen met andere partijen vergroten van de waardering voor cultuureducatie en cultuurparticipatie in de samenleving (onder andere met het Platform Promotie Cultuurparticipatie);
- de thematische programma's voor cultuurparticipatie (zoals *Lang Leve Kunst en Sport en Cultuur*);
- het ophalen van cultuur uit de samenleving.

3.4 We verantwoorden én verbeteren

We willen helder zijn over wat we doen en wat we bereiken. Daarom vertalen we onze missie naar doelen, instrumenten en resultaten voor de komende vier jaar. Elk jaar zullen we in ons jaarverslag verantwoording afleggen over de resultaten die we boeken. Waar we kunnen verbeteren, laten we dit niet na. Zo benutten we evaluaties van alle regelingen, klantonderzoek en het visitatierapport van 2014 bij de verdere inrichting van onze nieuwe programma's.

014 4. Wat we doen

³ Zie www.onsonderwijs2032.nl.
⁴ Joke Voogt & Natalie Pareja Roblin, *21st Century Skills*, Universiteit Twente, Enschede 2010.

4.1 Drie programma's

In de komende periode 2017 – 2020 brengen we onze missie in de praktijk door het uitvoeren van drie programma's:

- *Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd*
Bijdragen aan het toegankelijk maken van goed cultuuronderwijs voor leerlingen in het primair onderwijs en het vmbo.
- *Innovatie in Cultuur, Maak het mee*
Bijdragen aan een samenleving waarin mensen op allerlei manieren en niveaus hun creativiteit kunnen ontwikkelen.
- *Cultuur maakt iedereen zichtbaar*
Zichtbaar maken en delen van bijzondere initiatieven en verhalen.

4.2 Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd

Het Platform Onderwijs2032 ³ signaleert dat in de huidige maatschappij kennisoverdracht belangrijk blijft. Daarnaast vraagt het aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en voorbereiding op de maatschappij. Creativiteit, onderzoeksvaardigheden en sociale vaardigheden zijn nodig om succesvol te kunnen functioneren in de moderne samenleving van de 21^e eeuw ⁴. Het onderwijs legt voor alle kinderen en jongeren de basis voor kritisch denken, cultureel bewustzijn en creativiteit.

Ieder kind moet de kans krijgen zijn of haar creativiteit optimaal te ontwikkelen. Het onderwijs is de plek bij uitstek om kinderen met cultuur te bereiken. Dat lukt als het (mee)maken van cultuur een vanzelfsprekend onderdeel is van de leeromgeving van jonge kinderen. Met het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit* zet het Fonds, samen met overheden, LKCA, culturele instellingen en scholen, in op een stevige basis voor cultuureducatie in het onderwijs.

Taakverdeling Fonds voor Cultuurparticipatie en LKCA

Het ministerie van OCW, het LKCA en het Fonds voeren het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit* samen uit. Het ministerie leidt het programma, zorgt voor deskundigheidsbevordering en maakt de bestuurlijke afspraken voor de komende periode. Het LKCA zorgt voor kennisdeling en ondersteunt het ministerie van OCW bij het bestuurlijk kader. Het Fonds zorgt voor de implementatie en uitvoering van de matchingsregeling.

015

⁵ *Cultuur als basis, tussentijdse evaluatie van de deelregeling Cultuureducatie met Kwaliteit in het primair onderwijs*, Fonds voor Cultuurparticipatie, Utrecht 2015.

Doelstelling 1: versterken cultuureducatie voor kinderen in het primair onderwijs

ANALYSE

De afgelopen jaren heeft het Fonds flink geïnvesteerd in de ontwikkeling van cultuureducatieve programma's in het primair onderwijs. Meer dan 3.500 basisscholen in alle delen van het land worden bereikt met de matchingsregeling *Cultuureducatie met Kwaliteit*.

Een tussentijdse evaluatiecommissie heeft in het voorjaar van 2015 de huidige matchingsregeling geëvalueerd ⁵. Zij concludeert dat de richting van de inspanningen goed is. Tegelijkertijd is een langdurige aanpak en commitment van alle partijen nodig om cultuureducatie een structurele plaats te geven in het onderwijscurriculum. Daarmee zijn de aanbevelingen van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur uit 2012 nog steeds relevant: geef scholen meer grip op de inhoud, bevorder de deskundigheid in de school en stel de culturele infrastructuur meer in dienst van de school.

Inmiddels is er wel het nodige in beweging gekomen. Samenwerking en uitwisseling tussen basisscholen en culturele instellingen is genntensiveerd. De manier waarop verschilt, maar overal in het land zien we de samenwerking groeien. Schoolbesturen formuleren hun visie op cultuuronderwijs en scholen werken aan doorlopende leerlijnen. Culturele aanbieders denken meer vanuit het lerende kind dan alleen maar vanuit het aanbod. Maar om de kwaliteit van cultuureducatie echt te verhogen, is een lange adem nodig.

Het stimuleren van cultuureducatie via de matchingsregeling moet daarbij hand in hand gaan met heldere afspraken over verantwoordelijkheden en aandacht voor de culturele infrastructuur om de school heen.

Meer dan voorheen zien scholen het belang van cultuuronderwijs. Het merendeel van de scholen geeft aan dat de eigen leerkrachten in staat zouden moeten zijn om cultuuronderwijs te geven. Op de pabo's is echter weinig aandacht voor het geven van kunstvakken. Het curriculum van de kunstvakopleidingen sluit nu nog onvoldoende aan op de praktijk van het lesgeven in het primair onderwijs. Het is belangrijk dat de samenwerking tussen pabo's en kunstvakopleidingen verder vorm krijgt.

Goed cultuuronderwijs vraagt daarnaast om samenwerking tussen culturele instellingen en scholen. Door samen te werken, benutten scholen en instellingen elkaars expertise. De culturele ontwikkeling van kinderen binnen en buiten schooltijd wordt met elkaar verbonden. Culturele instellingen zijn in de eerste plaats een aanbieder van hoogwaardige culturele activiteiten. Daarnaast kunnen ze nog andere rollen vervullen: bijdragen aan het deskundiger maken van leerkrachten, het begeleiden van het invoeren van leerlijnen en het verbinden van cultuureducatie die binnen en buiten de school plaatsvindt. Daarom faciliteren we de komende periode de verbinding tussen scholen en hun culturele omgeving.

De monitoring van *Cultuureducatie met Kwaliteit* heeft zich de afgelopen periode vooral gericht op het proces. De komende jaren zal ingezet gaan worden op een landelijk monitoringssystematiek met aandacht voor het leren van ervaringen en de kwaliteitszorg voor cultuureducatie in het onderwijs. Landelijk wordt hiervoor door de Inspectie van het Onderwijs

een aanpak ontwikkeld. De verankeringsmaat van Sardes en Oberon zal als middel worden ingezet om te inventariseren of cultuureducatie duurzaam veranderd wordt. Om zicht te houden op de leerresultaten van kinderen kan de school zelf een beoordelingsinstrument kiezen.

Onze eerdere programma's *Muziek in ieder Kind* (2010 - 2012) en *Kinderen maken Muziek* (2011 - 2017) vormen de opmaat naar een forse impuls voor het muziekonderwijs. Daaraan kan de komende jaren 20 procent van de basisscholen deelnemen (dit zijn ongeveer 1.400 scholen). Met meer middelen van de minister 6 kunnen we binnen *Cultuureducatie met Kwaliteit* extra inzetten op muziekonderwijs. De subsidieregeling *Impuls muziekonderwijs* sluit aan bij *Méér Muziek in de Klas*. Dit is een samenwerking tussen publieke en private partijen die zich tot 2020 gezamenlijk inzetten voor structureel muziekonderwijs op de basisschool.

Kinderen groeien op in een wereld gedomineerd door informatie en beelden. In het aanbod van cultuureducatie blijft deze beeldcultuur tot nu toe onderbelicht. Er is op dit moment maar weinig aanbod van media-educatie dat vanuit een kunstzinnige invalshoek inspeelt op de digitale wereld waarin kinderen opgroeien. In vergelijking met meer traditionele kunst disciplines komt ook erfgoed relatief weinig aan bod. Juist hier liggen kansen om iets te doen met thema's als verleden, tradities en culturele diversiteit, ook door de aansluiting met het leergebied wereldoriëntatie. De komende periode willen we daarom extra inzetten op educatie op het gebied van media-kunst en cultureel erfgoed.

6 Brief van de minister van OCW aan de Tweede Kamer van 24 oktober 2014
7 Inclusief bijdrage Méér Muziek in de Klas

INSTRUMENTEN

- **Matchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit PO (10 miljoen)**

We gaan de komende periode door met de *matchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit PO*. Daarmee bieden we scholen en culturele partners meer tijd om *Cultuureducatie met Kwaliteit* te verankeren. Samen met gemeenten en provincies zetten we in op meer eigenaarschap van de scholen, duurzame samenwerking tussen onderwijs en het culturele veld en het bevorderen van deskundigheid bij groepsleerkrachten en medewerkers van culturele instellingen.

Met *Cultuureducatie met Kwaliteit* bevorderen we goed cultuuronderwijs. Concrete invulling van het programma volgt op basis van de bestuurlijke afspraken en de matchingsafspraken die de minister van OCW in het voorjaar van 2016 met gemeenten en provincies zal maken.

- **Regeling Impuls muziekonderwijs (4,3 miljoen 7)**

Met deze regeling geeft het Fonds een specifieke impuls aan kwalitatief goed muziekonderwijs. Doel is om muziekonderwijs, en in het verlengde daarvan ook andere kunst disciplines, een vaste plek te geven in het basisonderwijs.

We ondersteunen scholen die, in samenwerking met een muzikale partner in de regio, werken aan goed muziekonderwijs. Daarbij gaat het om deskundigheidsbevordering van de mensen die voor de klas staan, het structureel verzorgen van muzieklessen onder schooltijd en het verbinden van binnenschoolse en buitenschoolse muziekeducatie. Daarnaast willen we dat de deelnemende scholen hun kennis delen met andere basisscholen. Dat ze hen inspireren en motiveren tot meer en beter muziekonderwijs. De kennis die op deze scholen en muziekorganisaties opgedaan is, delen we met andere organisaties in het land. Dit alles doen we in samenspraak met de landelijke campagne *Méér Muziek in de Klas*, en met de andere partners die bij deze campagne betrokken zijn. Denk daarbij aan het LKCA, de pabo's, lerarenopleidingen en de PO-Raad. Samen willen we de ambities realiseren uit de *Handreiking muziekonderwijs 2020*.

We maken daarbij ook gebruik van de ervaringen uit eerdere programma's zoals *Muziek in ieder kind* en *Kinderen Maken Muziek*. Ruim 20.000 kinderen hebben via dit laatste programma de kans gekregen om samen muziek te maken. Dit dankzij de 80 projecten die we de afgelopen vijf jaar samen met het Oranje Fonds mogelijk hebben gemaakt. Niet alleen zorgt het programma ervoor dat kinderen zelf het plezier van muziek maken ervaren, ook draagt het bij aan de saamhorigheid in dorpen en steden in heel Nederland. Tot de zomer van 2017 voeren wij dit programma nog samen met het Oranje Fonds uit. De ervaringen op het gebied van samenwerking tussen scholen en instellingen voor muziek bieden waardevolle voorbeelden voor andere scholen, die belang hechten aan muziekonderwijs.

- **Inspiratiescholen**

Geïnspireerd door de opzet van het steunpunt Brede Scholen ontwikkelen we een netwerk van inspiratiescholen. Scholen die als voorbeeld kunnen dienen voor andere scholen, zijn ambassadeurs van onze subsidieregelingen voor cultuureducatie in het onderwijs. Ze laten op lokaal en regionaal niveau zien op welke manier je cultuureducatie kan integreren in je schoolvisie. Het Fonds is hierbij de verbinder

tussen scholen. Daarnaast halen we best practices op die landelijk gedeeld kunnen worden. Hierbij zoeken we aansluiting bij de ontwikkeling van cultuurprofiel scholen in het primair onderwijs.

- **Specifieke voorbeeldprojecten cultuureducatie in het onderwijs (media, erfgoed)**

Via gerichte stimulering investeren we de komende periode in innovatief aanbod van culturele instellingen. Daarbij leggen we het accent op goede voorbeelden op het terrein van media en erfgoed. Dit in lijn met het beleidskader van OCW. Op het gebied van film- en mediakunst gaan we samenwerken met het Filmfonds en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. Voor educatie op het gebied van erfgoed willen we gaan samenwerken met het Mondriaan Fonds. Mediakunst en erfgoed zijn relevant voor modern cultuuronderwijs. Zij verdienen dan ook meer ruimte voor innovatie en experiment. Binnen ons huidige budget zien we mogelijkheden voor enkele pilotprojecten. Voor een structurele impuls zijn de financiële middelen op dit moment te beperkt.

Resultaten

In 2020 is het volgende bereikt:

- **De meerderheid van de basisscholen heeft cultuureducatie ingebed in het curriculum.**
- **De grote gemeenten, provincies en regionale samenwerkingsverbanden hebben de samenwerking tussen basisscholen en culturele instellingen op duurzame wijze in hun programma's verankerd.**
- **In 20 procent van de basisscholen heeft muziekonderwijs een vaste plek.**
- **Er is een actief netwerk van scholen opgezet. Daarbinnen delen scholen kennis, inspiratie en goede voorbeelden.**
- **We hebben enkele voorbeeldprojecten landelijke zichtbaarheid gegeven. Daarbij ligt het accent op educatie op het gebied van media-kunst en erfgoed.**

Doelstelling 2: versterken cultuureducatie voor jongeren in het vmbo

ANALYSE

De grootste groep leerlingen in het voortgezet onderwijs volgt het vmbo. In het vmbo zijn minder uren beschikbaar voor Culturele Kunstzinnige Vorming dan in het havo en vwo. Scholen werken nog weinig met doorgaande leerlijnen van onderbouw naar bovenbouw. Ze hebben bovendien nog weinig aandacht voor de relatie van cultuureducatie en leergebiedoverstijgende doelen of vakoverstijgende vaardigheden. Bovendien hebben culturele instellingen minder aanbod voor het vmbo. Uit de monitor *Cultuuronderwijs Voortgezet Onderwijs 2015* blijkt dat de samenwerking met de culturele instellingen die wel ontstaat, nog erg aanbodgericht is. ⁸ Daarom heeft het Fonds in de vorige beleidsperiode in samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds cultuureducatieprojecten mogelijk gemaakt voor het vmbo. In twee subsidierondes hebben we zo'n 30 projecten ondersteund. Daarbij hebben culturele instellingen samengewerkt met meer dan 50 scholen. De pilotprojecten laten zien dat de intensieve samenwerking tussen scholen en culturele instellingen vruchten afwerpt. Cultuur krijgt voor de deelnemende leerlingen daadwerkelijk vorm binnen het onderwijs. Leerlingen ontwikkelen zich tot zeer gemotiveerde deelnemers. Het Fonds wil zijn inzet voortzetten en meer leerlingen in het vmbo de mogelijkheid geven zich persoonlijk te ontwikkelen door cultuureducatie. De invoering van de nieuwe profielen in het vmbo biedt kansen om de positie van cultuureducatie te versterken. ⁹

⁸ Monitor *Cultuuronderwijs Voortgezet Onderwijs 2015*, Sardes & Oberon, Utrecht 2015.
⁹ Zie <http://www.vernieuwingvmbo.nl/routekaart-naar-profielen>

INSTRUMENTEN

- **Regeling Cultuureducatie voor leerlingen in het vmbo (0,75 miljoen)**
Het Fonds zet binnen de regeling *Cultuureducatie voor leerlingen in het vmbo* in op meer samenhang tussen activiteiten en een intensieve samenwerking tussen de school en culturele partners. We onderzoeken – mede met het Prins Bernhard Cultuurfonds en het LKCA - hoe we hier voor het schooljaar 2017 - 2018 en verder invulling aan gaan geven.

Resultaten

In 2020 is het volgende bereikt:

- **We hebben ten minste 20 projecten ondersteund waarbij scholen voor vmbo en culturele partners samenwerken aan duurzame activiteiten op het gebied van cultuureducatie.**

Financieel kader

Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd

Bedragen in miljoenen euro's	2017	2018	2019	2020
Versterking cultuureducatie voor kinderen in het PO	15,38	15,33	15,33	15,28
Versterking cultuureducatie voor jongeren in het vmbo	0,75	0,75	0,75	0,75
Totaal	16,13	16,08	16,08	16,03

020

4.3 Innovatie in Cultuur, Maak het mee

De cultuurparticipatie in Nederland verandert. De traditionele structuur van verenigingen verliest terrein. Centra voor de Kunsten ontwikkelen zich van de vertrouwde cursusaanbieder met vaste docenten naar kleinere facilitaire organisaties die werken met losse collectieven van docenten en kunstenaars. Gemeenten laten veel over aan de markt. In verschillende regio's verschaalt hierdoor het aanbod aan cursussen of wordt het aanbod voor sommige gezinnen te duur. Veel voorzieningen verdwijnen zelfs helemaal. Tegelijkertijd zien we ook een andere beweging. Liefhebbers van cultuur organiseren steeds meer zelf. Dat doen ze in informele verbanden. Of op het internet dat aan iedereen een podium biedt. De culturele diversiteit van Nederland zien we nog weinig terug in de 'gevestigde' culturele infrastructuur. Een grote variëteit aan groepen met eigen stijlen en uitingsvormen zoekt daarom zijn eigen weg. 'Oude' en 'nieuwe' circuits zijn beide gebaat bij goede faciliteiten en professionele ondersteuning.

10 Voor de definitie van cultuurmakers verwijzen we naar p.5.

Verandering hangt in de lucht en is onontkoombaar. In het beleidskader 2017 - 2020 vraagt minister Bussemaker ons om deze dynamiek in markt en samenleving te vertalen naar een passende en innovatieve strategische beleidspraktijk. Daarbij wijst ze op de sterkere oriëntatie op de vraag die op lokaal niveau ontstaat, flexibilisering van de arbeidsmarkt, meer integraliteit en meer particulier initiatief van 'onderop' en minder structuur van 'bovenaf'. Cultuurparticipatie blijft bij dit alles voor de overheid van belang. Het kabinet wil dat beoefenaars, verenigingen en instellingen goed worden ondersteund bij het inspelen op alle veranderingen in de kunstbeoefening.

In het tweede Programma *Innovatie in Cultuur, Maak het mee* geeft het Fonds op een nieuwe manier invulling aan die opdracht. We laten de huidige deelregelingen *Kunstparticipatie, Ouderenparticipatie en Immaterieel Erfgoed* los. In plaats daarvan kiezen we voor een integrale aanpak bij de ondersteuning van initiatieven van cultuurmakers. ¹⁰ In plaats van het van bovenaf benoemen van de gewenste innovatie, sluiten we aan bij innovatie die er is. Daarbij kiezen we voor een benadering die disciplines overstijgt. Deze past veel beter bij een tijd waarin steeds meer vormen van kunst en cultuur in elkaar overvloeien. Structurele problemen zoals de teruggelopen financiering van basisvoorzieningen kunnen we niet opvangen. Hier zijn in de eerste plaats provincies en gemeenten aan zet. Met onze stimuleringsubsidies kunnen we wel nieuwe initiatieven de kans geven om zich te ontwikkelen en te verduurzamen. Zo dragen we bij aan een samenleving waarin de creatieve kracht van cultuur de ruimte krijgt. Het Fonds ondersteunt – in aanvulling op de reguliere en lokale infrastructuur -

021

landelijke initiatieven voor jonge talentvolle cultuurmakers die op weg zijn naar het professionele kunstenaarschap. Daarnaast willen we cultuurparticipatie mogelijk maken voor mensen voor wie dit nu niet vanzelfsprekend is. Om dat voor elkaar te krijgen, zoeken we de samenwerking met gemeenten, provincies en publiek-private partners. We willen belemmeringen voor groepen kinderen en ouderen blijvend wegnemen. Daarom gaan we door met onze steun aan het Jeugdcultuurfonds. Bovendien vervangen we de regeling *Ouderenparticipatie* door een structurele inzet op gemeentelijk niveau.

Taakverdeling Fonds voor Cultuurparticipatie en LKCA

In dit programma werken LKCA en het Fonds samen in het verkennen van wat nodig is voor een vitaal cultureel klimaat. In het *Meemaaklab* werken LKCA en het Fonds samen om cultuurprofessionals en vrijwilligers hun ervaring en expertise te laten delen. Met elkaar en met andere maatschappelijke professionals.

Doelstelling 3: stimuleren ontwikkeling cultuurmakers en bevorderen vitale verbindingen

ANALYSE

Het gebeurt overal. Samen cultuur maken. In georganiseerd en ongeorganiseerd verband, met en zonder subsidie, in beslotenheid of op straat. Nieuwe initiatieven zijn vaak nauwelijks meer in disciplines onder te brengen. Mode, design en erfgoed raken steeds meer met elkaar verweven. Cultuur maken is niet locatiegebonden. Ouderen in een zorginstelling krijgen bezoek van een pop-up museum. Jongeren komen op zolderkamers bij elkaar om hun breakdance moves te oefenen. Via YouTube tutorials leer je de fijne kneepjes van het haken en mobiele telefoons maken van iedereen een potentiële straatfotograaf of vlogger.

De wisselwerking tussen professionals, amateurs en vrijwilligers leidt tot nieuwe ideeën, nieuwe vormen, inspiratie en verbindingen. Tegelijkertijd vinden mensen met creatieve ambities lang niet altijd de weg naar adequate ondersteuning. Simpelweg omdat ze zich niet formeel georganiseerd hebben. Of omdat de weg in het subsidiebestel hen niet bekend is. Ook weten we dat jonge cultuurmakers met uitgesproken talent niet altijd de mogelijkheden kennen of benutten om zich verder te ontwikkelen. En daarnaast zijn er doelgroepen, zoals een deel van de oudere bevolking of mensen met een beperking, voor wie cultuur maken niet vanzelfsprekend of zomaar mogelijk is.

022

Uit de analyse van onze deelregelingen *Kunstparticipatie*, *Ouderenparticipatie* en *Immaterieel Erfgoed* blijkt dat het veld graag ziet dat het Fonds bijdraagt aan het vergroten van de zichtbaarheid van cultuurparticipatie in elk domein, als sparring partner fungeert en bijeenkomsten voor makers organiseert. Het delen van voorbeeldprojecten vinden mensen inspirerend en nuttig. Voor kleinere, experimentele projecten is een kortere doorlooptijd wenselijk. Uit onderzoek blijkt ook dat mensen waardering hebben voor de transparante manier van werken en voor de snelle en laagdrempelige procedure die *Jij maakt het mee* kenmerkt. Cultuurmakers waarderen de input van de coaches, waarmee aanvragers hun projecten kunnen verbeteren. Aan deze coaches blijft ook in de toekomst behoefte.

INSTRUMENTEN

- **Interactieve regeling Jij maakt het mee**
In 2017 - 2020 verbreden we onze aanpak van het huidige online platform *Jij maakt het mee*. Met de regeling *Jij maakt het mee* moedigen we cultuurmakers aan zich in gezamenlijkheid te ontwikkelen, tradities levend te houden, nieuwe samenwerkingen te verkennen, andere doelgroepen bij hun project te betrekken of zichzelf op – voor hen – ongewone plekken te laten zien en horen. Via *Jij maakt het mee* draagt het Fonds bij aan verrassende projecten op het gebied van kunst en e-culture in de vrije tijd. Dit terrein breiden we uit met erfgoedactiviteiten door vrijwilligers.

We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan de ontwikkeling van cultuurmakers. Deze ontwikkeling kan op vele manieren vorm en inhoud krijgen. We sluiten aan bij innovatie die cultuurmakers in de praktijk laten zien. Ook onderzoeken we de mogelijkheid tot het doen van aanvragen voor tijdelijke (informele) samenwerkingsverbanden. Kwaliteit wordt bij culturele projecten meestal afgemeten aan de ontwikkeling van de deelnemers, het artistieke

gehalte en vakmanschap en de zeggingskracht van het product of het proces. Deze algemene uitgangspunten hanteren wij ook. Daarnaast willen wij veel explicieter dan voorheen het accent leggen op de impact van de activiteiten voor de deelnemers zélf in plaats van het voldoen aan normen ‘van buitenaf’.

Aanvragen kunnen elke dag worden ingediend via de website. We verruimen de subsidiemogelijkheden binnen het bestaande online platform *Jij maakt het mee*. Bovendien voegen we er een offline platform aan toe. Dat doen we door in regio's dichtbij cultuurmakers regelmatig meet-ups te organiseren voor aanvragers en hun partners. We vormen hiervoor kleine teams. Deze bestaan uit medewerkers van het Fonds en cultuurscouts uit de betreffende regio. Deze scouts hebben veel beter zicht op de lokale infrastructuur en de mogelijkheden die deze biedt. We verwachten dat we met de nieuwe werkwijze ook meer recht kunnen doen aan cultuuruitingen in Nederland in alle diversiteit. De nieuwe werkwijze zullen we in 2016 nader uitwerken. In 2017 gaan we van start.

- **Meemaaklabs en Meemaakpodia**
Naast het online *Jij maakt het mee* platform investeren we in *Meemaaklabs* en *Meemaakpodia* waar cultuurmakers (amateurs, professionals en vrijwilligers) zich verbinden en laten zien.

In samenspraak met het LKCA zullen we in het *Meemaaklab* een aanbod ontwikkelen voor makers. Daar kunnen ze gezamenlijk leren hoe je van een idee en van je eigen talent meer kunt maken. Deelnemers geven aan wat zij willen leren. Vertegenwoordigers van grote culturele instellingen en professionals krijgen in het lab de kans hun ervaring en expertise te delen met hen. Makers met groeiambitie willen we faciliteren in hun verdere ontwikkeling tot regisseur, dirigent of organisator van buurtactiviteiten. Daarnaast ontwikkelt het Fonds samen met het LKCA een

023

professionaliseringstraject voor kunstprofessionals, bestuurders en vrijwilligers gericht op het ontwikkelen van artistieke en ondernemende competenties. Zo faciliteren we de professionals in de sector om goed in te spelen op de veranderende behoeftes van al die mensen die cultuur maken in ons land.

Vanuit het streven naar open gemeenschappen onderzoeken we de komende jaren wat nodig is om een vitaal cultureel klimaat te vormen. Dat doen we in samenwerking met onder andere het LKCA, gemeenten en provincies. Zo'n vitaal cultureel klimaat is een klimaat waarin mensen zich uitgenodigd voelen om cultuur te maken. Als voorbeeld noemen we Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018. Daarin staat de *iepen mienskip* (open gemeenschap) centraal. Zo'n open gemeenschap biedt mensen en organisaties de basis om mee te doen en zich met elkaar te verbinden. Dit levert voorbeelden op van wat innovatie op het gebied van cultuurparticipatie kan betekenen voor maatschappelijke vraagstukken. Ook levert het kennis op over de waarde en de kansen van bottom-up initiatieven voor een vitaal cultuurklimaat.

We stellen impulssubsidies ter beschikking voor pilots van podia, musea of andere professionele cultuurplekken die zich open stellen voor ideeën, activiteiten en initiatieven van bewoners, verenigingen en initiatieven uit de buurt. Zo kunnen zij zich ontwikkelen tot ‘levendig huis van de stad en haar bewoners’ met een eigen signatuur. Inspirerende voorbeelden genoeg: Schouwburg Deventer (Podium van de stad), Theater Corrosia in Almere, Theater De Vaillant in Den Haag en Theater Zuidplein in Rotterdam. In de museumsector zijn eveneens aansprekende voorbeelden te vinden als het Museum Rotterdam en het Amsterdam Museum. We laten ons – samen met het Mondriaan Fonds – inspireren door de Engelse aanpak van ‘Our museum’. Dit is het programma van de Paul Hamlyn Foundation waarbinnen

musea de relatie met de bewoners in hun omgeving inbedden in hun organisatie. Verschillende Nederlandse musea zijn geïnteresseerd in deze aanpak.

- **Meerjarige regeling amateurkunstfestivals en erfgoedmanifestaties (1,15 miljoen)**
Tijdens amateurkunstfestivals en erfgoedmanifestaties wordt de kracht van de diversiteit aan mensen die cultuur maken zichtbaar. Waar mensen samenkomen om cultuur te maken ontstaan blijvende verbindingen. Samen kennis uitwisselen en verdieping zoeken draagt bij aan de vernieuwing van de cultuurbeoefening. Het grote bereik van landelijke erfgoedmanifestaties brengt het belang en de kracht van het erfgoeddomein op een laagdrempelige manier onder de aandacht bij een breed publiek. Daarom ondersteunen we in onze meerjarige regeling een beperkt aantal amateurkunstfestivals en erfgoedmanifestaties.

Resultaten

In 2020 is het volgende bereikt:

- **Via de regeling *Jij maakt het mee* hebben we projecten ondersteund waarin cultuurmakers zich ontwikkelen en verbinden met anderen.**
- **Ten minste 100 amateurmakers, 100 vrijwilligers en 50 professionals hebben zich via het *Meemaaklab* in gezamenlijkheid ontwikkeld.**
- **We hebben ten minste 10 *Meemaakpodia* ondersteuning geboden en zichtbaar gemaakt op landelijke schaal.**
- **Met het LKCA, gemeenten en provincies hebben we een duurzame strategie ontwikkeld voor het stimuleren van vitale, open gemeenschappen.**
- **We hebben ten minste 10 landelijke festivals en manifestaties op het gebied van amateurkunst en erfgoed meerjarig ondersteund.**

11 Koen van Eijck, Margreet Windhorst, Peter van der Zant, *Wat we hebben geleerd over talentontwikkeling, Overzicht van uitkomsten van recente onderzoeken naar talentontwikkeling in de kunsten*, Gouda 2015.
12 Regeling Talent en Festivals.

Doelstelling 4: bijdragen aan begeleiding van ontwikkeling van toptalent

ANALYSE

Duizenden jongeren in Nederland dromen van een professionele loopbaan in de kunsten. Ze zijn dagelijks bezig met hun passie voor muziek, dans, schrijven of filmen. De ontwikkeling van jong talent verloopt via een aantal fases. Eerst maken ze kennis met een bepaalde kunstdiscipline. Vervolgens ontwikkelen jongeren zich via nadere verkenning en verdieping naar een smalle top waar professionalisering van toptalent plaatsvindt. ¹¹ De ontwikkeling van creatief talent vindt plaats binnen en buiten de formele infrastructuur van onderwijs.

In iedere discipline kent talentontwikkeling een eigen dynamiek. In sommige disciplines, bijvoorbeeld klassieke muziek en klassiek theater, speelt de formele keten (via het kunstvakonderwijs) een dominante rol. Talentvolle jongeren binnen deze disciplines geven aan voor hun complete ontwikkeling behoefte te hebben aan informele activiteiten als aanvulling op het kunstvakonderwijs. In opkomende disciplines, bijvoorbeeld urban arts, speelt het formele onderwijs nog maar nauwelijks een rol bij de ontwikkeling van talent naar een professionele carrière. Jonge makers ontwikkelen zich hier vaak buiten het onderwijs.

Soms biedt de reguliere infrastructuur voor talentontwikkeling onvoldoende groeimogelijkheden voor jong talent. In opdracht van OCW ondersteunen wij in die gevallen ontwikkeltrajecten met meerjarige subsidies. ¹² Het Fonds neemt hiermee een unieke plaats in

binnen het systeem voor talentontwikkeling. Deelnemende jongeren, maar ook vertegenwoordigers uit het formele kunstonderwijs waarderen de activiteiten van de door het Fonds gesubsidieerde instellingen voor talentontwikkeling. Dat blijkt uit evaluatieonderzoek. Tegelijkertijd is het opvallend dat het kunstvakonderwijs en de sector voor amateurkunst en cultuureducatie nog maar nauwelijks op de hoogte zijn van elkaars aanbod en elkaars mogelijkheden. Dit komt de doorstroming van talent niet ten goede.

In de komende periode zetten we daarom in op het verbeteren van de mogelijkheden voor jonge talentvolle cultuurmakers om zich te ontwikkelen. En op een betere verbinding tussen instellingen die talentontwikkeling ondersteunen en tussen het kunstvakonderwijs en de amateursector.

INSTRUMENTEN

- **Regeling meerjarige subsidies voor culturele instellingen (2,5 miljoen)**
Met meerjarige subsidies ondersteunen we culturele instellingen voor talentontwikkeling. Zij ontwikkelen buiten het onderwijs en op landelijk niveau activiteiten, zoals wedstrijden, voorstellingen, concerten en exposities.
- **Verbinding in talentontwikkeling**
We maken landelijke en regionale uitwisseling mogelijk. Daarbij richten we ons met name op de verbinding tussen de ondersteunde instellingen voor talentontwikkeling onderling en tussen het kunstvakonderwijs en de amateurkunst. Daarnaast faciliteren we uitwisseling tussen de rijkscultuurfondsen gericht op ondersteuning van de urban arts.

13 *De Sociale Staat van Nederland*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2015.
14 *Kwetsbare ouderen*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2011.

Doelstelling 5: vergroten van mogelijkheden om cultuur te maken

ANALYSE

We leven in een welvarend land. Maar tegelijkertijd is 1 op de 5 Nederlanders kwetsbaar. 'Mensen zijn kwetsbaar als zij deel uitmaken van een huishouden met weinig inkomen, laag opgeleid zijn, geen werk hebben of in slechte gezondheid verkeren. Kwetsbaarheid is niet willekeurig verdeeld over de bevolking. Groepen die te maken hebben met een grotere kans op een kwetsbare positie en een stapeling van kwetsbare posities zijn eenoudergezinnen (43%), niet-westerse migranten (42%) en huishoudens woonachtig in een achterstandswijk (41%).'¹³ Ook ouderen zijn relatief vaak kwetsbaar. Door de vergrijzing zal de groep kwetsbare 65-plussers de komende jaren toenemen tot ruim 1 miljoen in 2030.

¹⁴

Door al dit soort ontwikkelingen neemt de sociale ongelijkheid toe. Tussen rijk en arm. Tussen jong en oud. Tussen mensen met een vaste baan en zzp-ers. Tussen gezond en ziek. Tussen hoog en laag opgeleiden. Met name voor mensen in een veranderende omgeving of levensfase, is het opnieuw vorm en betekenis geven aan de omgeving van cruciaal belang. Mensen in een sociaal kwetsbare positie kunnen aan kracht winnen wanneer zij zichzelf kunnen laten zien en horen.

Het Fonds heeft zich daarom de afgelopen jaren ingezet voor enkele sociaal kwetsbare groepen die niet (vanzelfsprekend) toegang hebben tot culturele

026

voorzieningen. Daarbij richten we ons tot nu toe via steun aan het Jeugdcultuurfonds in het bijzonder op kinderen die in armoede leven. Ook de komende jaren blijven we het Jeugdcultuurfonds ondersteunen. Ook blijven we inzetten op de cultuurdeelname van ouderen.

Door decentralisatie van rijkstaken, moeten gemeenten meer doen met minder geld. Maar deze ontwikkeling biedt ook kansen. Voor het eerst krijgt één partij, de gemeente, de verantwoordelijkheid voor praktisch het hele sociale domein. Decentralisaties maken het gemeenten mogelijk dwarsverbanden te leggen tussen de WMO/Awbz, de jeugdzorg en het domein van werk en inkomen. Daarnaast neemt de verstedelijking toe en staan Nederlandse gemeenten voor de uitdaging om draagvlak en huisvesting te creëren voor de opvang van mensen uit andere landen. Gemeenten zullen de komende beleidsperiode een aantal grote maatschappelijke transitie's moeten uitvoeren om op deze 'grand societal challenges' in te kunnen spelen. Cultuurparticipatie kan gemeenten helpen om inwoners bij deze veranderingen te betrekken en er draagvlak voor te organiseren.

INSTRUMENTEN

- **Pilot ouderenparticipatie**
In samenwerking met gemeenten en private partijen willen we het programma ouderenparticipatie verder ontwikkelen. Daarmee bouwen we voort op de regeling *Ouderenparticipatie* en het publiek-private samenwerkingsverband *Lang Leve Kunst*. Daaruit kwam naar voren dat gemeenten geïnteresseerd zijn om vorm te geven aan beleid op het gebied van cultuur en welzijn voor ouderen, maar dat goede voorbeelden daarbij welkom zijn.

In 2016 start het Fonds daarom een pilot met 5 gemeenten (Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Maastricht en Leeuwarden) en de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG): *Age Friendly Cultural Cities*. We willen steden aanmoedigen om cultuurparticipatie door ouderen te verbeteren en te stimuleren. Inspiratie is het in 2007 door de *World Health Organisation* (WHO) geïnitieerde programma *Age Friendly Cities*. Het Fonds en de steden slaan de handen ineen om best practices te verduurzamen en nieuwe lokale initiatieven op gang te brengen.

In de komende periode zullen we het programma als onderdeel van *Lang Leve Kunst* verder uitbreiden. Dat doen we in samenwerking met het LKCA, stichting RCOAK, Sluyterman van Loo, en het VSBfonds. We ondersteunen de stedelijke trekkers bij het ontwikkelen van een businessplan om de inkomsten vanuit de andere maatschappelijke domeinen te vergroten. Het LKCA zal netwerkbijeenkomsten organiseren voor de stedelijke trekkers om kennis en ervaring te delen.

- **Inventarisatie en start publiek-private samenwerkingsprogramma's**
Om de cultuurdeelname van ouderen te vergroten, hebben we de afgelopen periode goed samengewerkt met particuliere fondsen. In de komende periode gaan we met het LKCA, gemeenten en provincies, andere fondsen en culturele en maatschappelijke organisaties onderzoeken hoe we een vergelijkbare samenwerking tot stand kunnen brengen om andere kwetsbare doelgroepen mogelijkheden te bieden om cultuur te maken. Daarbij denken we aan vluchtelingen, mensen met een beperking en groepen die in armoede leven. Onze financiële ruimte hierin is

027

beperkt. We zoeken verbindingen met private en maatschappelijke partners om onze slagkracht te vergroten.

- **Bijdrage Jeugdcultuurfonds**
Het Jeugdcultuurfonds (JCF) draagt door zijn activiteiten bij aan de culturele ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar, die om financiële redenen niet aan actieve kunstbeoefening kunnen doen. Het JCF streeft ernaar om een landelijk dekkend netwerk van Jeugdcultuurfondsen te realiseren en dit netwerk stevig en duurzaam te verankeren. Vanuit onze ambitie om de cultuurdeelname van kwetsbare groepen te vergroten, is het JCF een belangrijke speler om de kansen voor kinderen om cultuur te maken te vergroten.

Financieel kader

Innovatie in Cultuur, Maak het mee

Bedragen in miljoenen euro's	2017	2018	2019	2020
Stimuleren ontwikkeling cultuurmakers en bevorderen vitale verbindingen, inclusief festivals & erfgoedmanifestaties	2,33	2,33	2,33	2,33
Bijdragen aan begeleiding van ontwikkeling van toptalent	2,85	2,85	2,85	2,85
Vergroten van mogelijkheden om cultuur te maken	0,75	0,75	0,75	0,75
Totaal	5,93	5,93	5,93	5,93

Resultaten

In 2020 is het volgende bereikt:

- Er zijn 24 Age Friendly Cultural Cities.
- Onderzoek heeft geleid tot voorstellen voor nieuwe programma's die cultuurparticipatie voor kwetsbare groepen mogelijk maken.
- We hebben het Jeugdcultuurfonds in staat gesteld een landelijk dekkend netwerk van Jeugdcultuurfondsen op te bouwen.

028

4.4 Cultuur maakt iedereen zichtbaar

Ruim zes miljoen mensen in Nederland maken cultuur. Toch is de waardering voor kunst en cultuur nationaal en internationaal niet vanzelfsprekend. Wanneer mensen gevraagd wordt naar hun waardering voor cultuur, reageren ze lang niet altijd positief. Cultuur – en met name kunst - wordt vaak gezien als elitair en 'niet van ons'. Tegelijkertijd ontwikkelen en tonen zoveel mensen wekelijks hun creatieve talent. Wanneer we cultuur tastbaar maken in persoonlijke verhalen over mensen zoals jij en ik is de reactie anders. Cultuur komt op dat moment dichtbij en is van iedereen.

In het programma *Cultuur maakt iedereen zichtbaar* maken we het moois dat wij als Fonds ondersteunen zichtbaar. Op nationale en internationale schaal maken we de kracht van cultuur zichtbaar in persoonlijke verhalen. Zo draagt het Fonds bij aan het vergroten van de maatschappelijke waardering en het draagvlak voor cultuureducatie en cultuurparticipatie. Waarom verhalen? Verhalen zijn herkenbaar en spreken tot de verbeelding. Een krachtige manier om een boodschap over te brengen.

Taakverdeling Fonds voor Cultuurparticipatie en LKCA
Het Fonds voor Cultuurparticipatie en het LKCA delen de ambitie om het beeld van mensen over cultuurparticipatie positief te beïnvloeden. We trekken samen op bij het ontwikkelen van een campagne om het draagvlak en de waardering voor cultuureducatie en cultuurparticipatie te vergroten. Het LKCA coördineert en begeleidt deze campagne. Het Fonds voedt de campagne met verhalen uit de gesubsidieerde projecten. Op specifieke thema's zoals *Cultuureducatie met Kwaliteit* en *Méér muziek in de klas* werken we intensief samen in thematische communicatieprogramma's. Samen zoeken we naar een nieuwe gemeenschappelijke taal die meer aansluit bij de huidige beleving van kunst en cultuur. Zodat we de kracht van cultuur beter zichtbaar maken.

Bij het LKCA ligt de nadruk van het internationaal beleid op het professionaliseren, verbinden en

¹⁵ <http://www.cultuurparticipatie.nl/magazine>

beïnvloeden door (inter)nationale kennis te verzamelen en te delen. Het Fonds legt de nadruk op het versterken van de zichtbaarheid en internationale positie van instellingen en het faciliteren van uitwisseling met internationale voorlopers.

Doelstelling 6: vergroten van waardering voor cultuur maken

ANALYSE

In de afgelopen periode is het Fonds zich steeds nadrukkelijker gaan profileren met de vele verhalen die achter onze projecten schuilgaan. Het meest concrete voorbeeld hiervan is ons online magazine. ¹⁵ Een bundeling van verhalen over projecten, waarbij we nadrukkelijk de deelnemers aan het woord laten. In de verhalen laten we zien hoe een project tot stand komt en wat de impact is op cultuurmakers. Hoe is het als kinderen voor het eerst een instrument leren bespelen? Hoe zorgt de gezamenlijk inrichting van een lokaal kunstveldje tot nieuwe vriendschappen? Wat betekent het om als hiphoporganisatie het verzorgingstehuis in te gaan om daar een graffiti-workshop te geven? Hoe reageren ouderen als je ze vraagt een *tag* te zetten? Al deze ervaringen en verhalen geven samen het antwoord op de vraag: waarom cultuur maken?

Uit evaluaties uit de afgelopen periode blijkt dat cultuurmakers behoefte hebben aan een landelijke uitwisseling van inspirerende voorbeelden. Het zichtbaar maken van cultuur stimuleert verbindingen. Tussen cultuurmakers en beleidsmakers. Tussen culturele instellingen en onderwijs. Tussen mensen onderling. We willen voortrekker zijn. Als partij die een groot deel van het veld overziet. We verbinden mensen en projecten met elkaar. Zo bevorderen we onderlinge inspiratie en kennisuitwisseling.

029

De concrete voorbeelden uit de eerste twee programmalijnen vormen de basis voor onze verzameling van verhalen. In de monitoring en evaluatie van onze programma's brengen we de verhalen achter de kwantitatieve gegevens tot leven. Aanvragers geven we een actieve rol bij het in beeld brengen van deze verhalen.

INSTRUMENTEN

- **Verhalenplatform**

In ons online magazine delen we de verhalen die we met onze projecten verzamelen. Een centrale plek in dit magazine is de landkaart met projecten. Dit is de plek waar je verhalen uit jouw eigen buurt vindt. Verhalen uit onze eigen programmalijnen. Maar we moedigen de meer dan 6 miljoen Nederlanders die cultuur maken ook aan om hun verhaal te delen. Het magazine als een 'crowdsourced' platform waarop ieders verhaal over de kracht van cultuur maken een plek krijgt. Bij het verder verspreiden van deze verhalen richting specifieke doelgroepen werken we samen met partners.

- **Maak het mee prijzen:**

Gouden C en BNG Lang Leve Kunst prijs
We gaan door met de jaarlijkse prijs van het Fonds voor het project dat je mee moet maken: *de Gouden C*. Deze prijs grijpen we aan om de verhalen verder te brengen. We willen de zichtbaarheid van de prijs vergroten. Daarvoor zoeken we verbinding met landelijke initiatieven. Samen met de BNG reiken we voor het eerst de *Lang Leve Kunst Gemeente prijs* uit.

- **Platform Promotie Cultuurparticipatie**

Op initiatief van het LKCA is het Platform Promotie Cultuurparticipatie opgericht. Wij zijn actieve partner van dit platform. Vanuit het platform zijn de contouren voor een campagne opgezet die in 2016 verder wordt uitgewerkt. We willen verschillende activiteiten bundelen en zichtbaar maken, onder een gezamenlijke vlag en in een afgebakende periode (volgend op de Week van de Amateurkunst). Wij voeden deze campagne onder andere met verhalen uit de eigen projecten, het verhalenplatform

en de uitreiking van de Gouden C. Ook ondersteunen we evenementen die de kracht van cultuur maken podium geven. We denken aan initiatieven binnen de meerjarige regeling en aan Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018.

- **Programmatische campagnes**

Maar we doen meer om cultuur zichtbaar te maken. Dat doen we in samenwerking met verschillende partners. Zo geven we samen met het LKCA en OCW het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit* een landelijk podium. Vanuit een gezamenlijk strategisch communicatieplan maken we scholen en culturele instellingen bewust van het belang van kwalitatief goede cultuureducatie. Maar we zetten ook het bredere belang neer voor de samenleving als geheel, voor ouders bijvoorbeeld of voor bedrijven. In het kader van de *Impuls muziekonderwijs* werken we samen met de landelijke beweging *Méér Muziek in de Klas*. Met een bewustwordingscampagne, een muziekwedstrijd en een tv-show voor kinderen wordt het thema muziekonderwijs op de maatschappelijke agenda gezet. Het Fonds ondersteunt deze landelijke campagne. Met geld, maar ook met ervaringsverhalen van de deelnemende scholen aan deze regeling. De samenwerking met het LKCA in de campagnes *Lang Leve Kunst en Cultuur en Sport* zetten we voort.

Resultaten

In 2020 is het volgende bereikt:

- **Ons online magazine is een echt 'crowdsourced' verhalenplatform.**
- **Jaarlijks hebben we twee prijzen uitgereikt die aandacht in landelijke media hebben gekregen.**
- **Projecten uit de subsidieregelingen hebben een actieve rol gehad in diverse programmatische campagnes.**
- **De website www.cultuureducatiemetkwaliteit.nl is uitgebreid tot een programmawebsite waarop we ervaringen en successen uit het programma zichtbaar hebben gemaakt.**

Doelstelling 7: versterken van de internationale positie van cultuurmakers

ANALYSE

De professionele kunst in Nederland telt internationaal mee. Neem ons *Dutch Design*, onze modeontwerpers of architecten als Rem Koolhaas. Zij maken Nederlandse kunst in het buitenland zichtbaar. Wat we in Nederland doen op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie is minstens zo innovatief. Toch blijft de internationale zichtbaarheid daarbij achter.

Het Fonds wil bijzondere initiatieven op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie internationaal op de kaart zetten. En dat niet alleen: we willen ze zo de kans bieden zich verder te ontwikkelen in (vooral) Europees verband. We kiezen daarbij voor cultuurmakers met kwalitatief hoogwaardige activiteiten die internationaal gezien als voorbeeld kunnen dienen. We denken aan sommige jeugdtheaterscholen, community art projecten, projecten voor scholen of ouderen en urban art trajecten. We leggen de nadruk op het versterken van de internationale positie van instellingen en het faciliteren van uitwisseling met internationale voorlopers. Met steun van middelen uit de HGIS zetten we subsidieregelingen op en realiseren we een bezoekersprogramma. Het LKCA legt de nadruk op het professionaliseren, verbinden en bennvloeden door het verzamelen en delen van (inter)nationale kennis.

Om bovenstaande doelen te bereiken, zullen we bestaande samenwerkingen met onder andere het

¹⁶ Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat uit de landen Nederland, de in de Caraïben gelegen bijzondere gemeenten Saba, Sint Eustatius en Bonaire en landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Fonds Soziokultur, de *Paul Hamlyn Foundation* ('Our museum') en de *European Cultural Foundation* voortzetten en intensiveren. Ook blijven we meedoen aan het Europese samenwerkingsverband in het kader van *Lang Leve Kunst: Long Live Arts*. Daarnaast gaan we op zoek naar nieuwe partners om het internationale netwerk van instellingen op onze werkterreinen te vergroten en gezamenlijke projecten mogelijk te maken. Ook onderzoeken we de mogelijkheden van Europese financiering voor het uitvoeren van een aantal ambities uit dit beleidsplan.

De komende periode concentreren we ons op de buurlanden Vlaanderen, Duitsland en het Verenigde Koninkrijk. Hier liggen de meest voor de hand liggende kansen voor structurele samenwerking en versteviging van de Nederlandse positie van cultuurmakers. Maar we kijken ook verder, bijvoorbeeld naar mogelijke samenwerking met de Scandinavische landen. Daarnaast onderzoeken we hoe we de samenwerking van instellingen binnen het hele Koninkrijk der Nederlanden ¹⁶ kunnen versterken.

INSTRUMENTEN

- **Subsidieregeling netwerkvorming en projecten**
Met het verlenen van subsidies vergroten we het internationaal netwerk van cultuurmakers en faciliteren we grensoverschrijdende projecten. Dat doen we in samenwerking met bestaande partners (*European Cultural Foundation*, *Fonds Soziokultur*, *Paul Hamlyn/Our Museum*). Daarnaast zoeken we nieuwe partners.
- **Vergroten expertise**
We starten activiteiten om (internationale) expertise op het gebied van cultuuronderwijs

en cultuurparticipatie te vergroten en om kennis hierover uit te wisselen. Hiervoor organiseren we bezoekersprogramma's op relevante thema's. We willen onze Nederlandse kijk op cultuureducatie in het onderwijs ook internationaal zichtbaar maken. Daarom werken we samen met het LKCA aan een vervolg op de conferentie *Quality Now* uit 2014. Tijdens deze conferentie zetten we onze projecten in de spotlights.

- **Vergroten samenwerking tussen landen van het Koninkrijk**
Op basis van behoeftenonderzoek initiëren we nieuwe samenwerkingen tussen instellingen en partners binnen de verschillende landen van het Koninkrijk. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar uitwisseling tussen jongerencultuur in het Koninkrijk.

Resultaten

In 2020 is het volgende bereikt:

- **We hebben minimaal 50 Nederlandse instellingen aan een internationale partner kunnen verbinden.**
- **We hebben een nieuwe subsidieregeling met een partner uit een van de buurlanden gerealiseerd.**
- **Er zijn minimaal 5 instellingen ondersteund bij het uitbouwen van een Europese samenwerking en het indienen van een EU subsidieaanvraag.**
- **Een vervolg op conferentie *Quality Now*. Daarin is de stand van zaken op het gebied van cultuureducatie zichtbaar gemaakt.**
- **De samenwerking tussen instellingen op het gebied van cultuurparticipatie en cultuureducatie in het Koninkrijk is versterkt.**

Financieel kader

Cultuur maakt iedereen zichtbaar

Bedragen in miljoenen euro's

	2017	2018	2019	2020
Vergroten van waardering voor cultuurmakers	0,20	0,20	0,20	0,20
Versterken van de internationale positie van cultuurmakers	0,30	0,30	0,30	0,30
Totaal	0,50	0,50	0,50	0,50

032

Hester Maij (46) is gedeputeerde van de provincie Overijssel voor landbouw, natuur en cultuur.

“Een wereld zonder cultuur is leeg, saai, als lucht zonder zuurstof. Ik zie cultuur als een cadeau voor toekomst. Daarom is voor kinderen onderwijs waarin cultuur is opgenomen zo belangrijk. Het maakt hen flexibel, innovatief en ze leren zichzelf beter kennen. Ikzelf heb twee zonen van 5 en 7. Misschien worden ze later opgeleid voor beroepen die we nu nog niet kennen. De techniek gaat immers razendsnel. Ik wil hen daarom meegeven dat zij creatief kunnen nadenken en vernieuwend handelen. Cultuur educatie is hierin wat mij betreft essentieel.”

033 5. Hoe we werken

5.1 Organisatie

In 2016 zullen we onze organisatie en werkwijze zo inrichten dat we klaar zijn voor het uitwerken en uitvoeren van de geformuleerde ambities. Daarbij besteden we vooral aandacht aan drie aspecten. Ten eerste aan het helder beleggen van rollen en verantwoordelijkheden. Ten tweede aan het stroomlijnen van onze subsidieprocessen volgens de LEAN-principes. Ten slotte willen we ons HR-beleid professionaliseren. Daarbij besteden we expliciete aandacht aan opleiding en ontwikkeling, beloningsbeleid en capaciteitsmanagement. Doel is een lenige en diverse organisatie waarin alle medewerkers (samen) vanuit hun kracht kunnen werken aan het realiseren van onze missie.

5.2 Uitkomsten visitatierapport

Eind 2014 heeft de visitatiecommissie het Fonds en collega-fondsen beoordeeld. Een deel van de aanbevelingen van de commissie ging over alle fondsen en hun onderlinge samenwerking. Samen met de andere fondsen hebben we hierover een aparte paragraaf geformuleerd en in onze plannen opgenomen. Daarnaast heeft de visitatiecommissie ook een aantal specifieke aandachtspunten voor het Fonds benoemd. Zo vraagt ze aandacht te besteden aan de onderbouwing van onze beleidskeuzes, aan meetbare doelen en streefcijfers en de follow-up van evaluaties. Deze aanbeveling hebben we opgevolgd door voor de programma's steeds de opbouw te volgen van analyse (met verwijzing naar evaluaties), doelen, instrumenten en – waar mogelijk – meetbaar geformuleerde resultaten.

034

Ook willen we sturingsinformatie beter kunnen benutten. Daarom maken we in de nieuwe beleidsperiode een vast contactpersoon binnen de organisatie verantwoordelijk voor het bewaken van de samenhang in monitoring en evaluatie. Culturele diversiteit maken we op alle niveaus van de organisatie zichtbaar. Uitgangspunt daarbij is de *Code Culturele Diversiteit*. Communicatie krijgt een strategische positie binnen het Fonds. Dit blijkt uit het programma dat we hebben ontwikkeld voor het zichtbaar maken van cultuur. Ook hierbinnen krijgt culturele diversiteit overigens bijzondere aandacht. Het belang van cultuureducatie dragen we samen met onze partners uit in het kader van het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit*. Om onze voortrekkersrol waar te maken, organiseren we geregeld bijeenkomsten met collega-fondsen. Daarbij werken we de verbinding van educatie en participatie met de praktijk van andere fondsen uit en maken we concrete samenwerkingsafspraken.

5.3 Bestuur en governance

Bij de uitvoering van onze regelingen richten wij ons naar de *Governance Code Cultuur*. Ook houden we ons aan de uitgangspunten van transparantie die in de *Code Cultuurfondsen* zijn vastgelegd. Jaarlijks leggen we aan de minister verantwoording af via onze jaarstukken. Deze worden gecontroleerd door de accountant en vastgesteld door de Raad van Toezicht. Deze jaarstukken maken we openbaar via onze website.

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid en de organisatie. Benoemingen in de Raad gebeuren na openbare werving. Leden van de Raad komen maximaal eenmaal voor herbenoeming in aanmerking.

De bestuurder vergadert 5 à 6 keer per jaar met de Raad van Toezicht. Daarnaast heeft de Raad jaarlijks een functioneringsgesprek met de bestuurder. Ook spreekt de Raad jaarlijks met de personeelsvertegenwoordiging van het Fonds. Culturele diversiteit is de komende jaren op alle niveaus van de organisatie een groot aandachtspunt. Met het oog hierop zullen we gebruik maken van de *Code Culturele Diversiteit* en gespecialiseerde instellingen op dit gebied, zoals Atana. Binnen de huidige organisatie zullen we medewerkers trainen in interculturele competenties. Ook ons adviseursbestand gaan we substantieel uitbreiden met mensen die beschikken over een cultureel divers netwerk.

5.4 Monitoring en evaluatie

We monitoren ons programma's en regelingen gedurende de hele beleidsperiode. Uiterlijk begin 2019 zullen we ze evalueren. Daarbij hanteren we de volgende vragen:

- *Wat zijn de opbrengsten van onze activiteiten (in termen van output en outcome)?*
- *Wat is de maatschappelijke impact van onze activiteiten?*
- *Hebben we de goede dingen gedaan en doen we de dingen goed?*

Daarbij gaat het zowel om procesmatige aspecten als om de resultaten van onze inspanningen, zoals we die in dit plan hebben geformuleerd. Naast het monitoren en evalueren van regelingen, oriënteren we ons op beleidskeuzes voor de toekomst. Dat doen we via verkennende onderzoeksopdrachten. Als onderdeel van onze interne kwaliteitszorg doen

035

we periodiek onderzoek naar klanttevredenheid. Onze kwaliteitszorg houdt niet op bij procesevaluaties of het nagaan van het bereik. Monitoring en evaluatie moet ons ook in staat stellen om de impact van de programma's te laten zien. Oftewel: wat heeft het Fonds op het gebied van cultuureducatie en participatie in 2020 in de Nederlandse samenleving teweeg gebracht? Voor deze impactmeting zetten we in 2016 een onderzoeksprogramma voor de komende jaren uit. In dit kader vragen we betrokkenen en experts wat de programma's volgens hen hebben opgeleverd.

Verder willen we bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid en plannen goed feeling houden met wat er in de samenleving speelt. Zo zorgen we ervoor dat we de nieuwste trends en ideeën kennen. Ook willen we weten wat onze doelgroepen vinden en wat er bij hen leeft. Daarom stellen we de komende periode een groep van 'eerlijke vrienden' samen, met een goede spreiding over programma's en thema's. Deze groep geeft ons gevraagd en ongevraagd advies en feedback.

5.5 Beoordelingsproces

Regelingen van het Fonds worden gepubliceerd in de Staatscourant. Het Fonds maakt in alle gevallen gebruik van een interne of externe adviesprocedure. Besluiten van het Fonds worden beargumenteerd en schriftelijk kenbaar gemaakt aan de aanvrager. Ze staan open voor bezwaar en beroep.

We streven steeds naar vereenvoudiging van het subsidieproces. Uitgangspunt is dat aanvraagprocedures helder en beknopt zijn. In de komende

beleidsperiode zullen we gaan experimenteren met aanvraagmogelijkheden in de vorm van spreekuren, pitches en interviews. Dit in het verlengde van onze aanpak *Jij maakt het mee*. Het subsidieproces wordt - tot en met de beschikking aan toe - volledig gedigitaliseerd. Daarbij maken we gebruik van het AIMS-systeem dat andere fondsen ook gebruiken.

036

5.6 Financiën Begroting 2017 - 2020

	2017	2018	2019	2020	Totaal
Baten					
Directe opbrengsten	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Subsidie OCW	24.981.000	24.981.000	25.481.000	25.581.000	101.024.000
Rente	0	0	0	0	0
Totaal baten	25.031.000	25.031.000	25.531.000	25.631.000	101.224.000
Lasten					
Beheerslasten personeel	1.964.500	1.965.000	1.965.500	1.967.000	7.862.000
Beheerslasten materieel	542.000	518.000	542.000	515.000	2.117.000
Activiteitenlasten personeel & materieel	300.000	300.000	300.000	300.000	1.200.000
Totaal apparaatslasten	2.806.500	2.783.000	2.807.500	2.782.000	11.179.000
Programma 1 <i>Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd</i>	16.131.000	16.081.000	16.081.500	16.031.500	64.325.000
Programma 2 <i>Innovatie in Cultuur, Maak het Mee</i>	5.930.000	5.930.000	5.930.000	5.930.000	23.720.000
Programma 3 <i>Cultuur maakt iedereen zichtbaar</i>	500.000	500.000	500.000	500.000	2.000.000
Totaal activiteitenlasten subsidies & beleidsinstrumenten	22.561.000	22.511.000	22.511.500	22.461.500	90.045.000
Totaal	25.367.500	25.294.000	25.319.000	25.243.500	101.224.000

037

Toelichting op de begroting

Baten

De directe opbrengsten in deze begroting bestaan enkel uit een raming van ingetrokken subsidies van € 50.000 per jaar. Het saldo van lager vastgestelde subsidies wordt jaarlijks toegevoegd aan het Bestemmingsfonds OCW en heeft daarom geen invloed op het begrotingssaldo. De subsidie van OCW wordt begroot op € 101.024.000 voor de periode van 4 jaar, dit is inclusief de HGIS middelen (€ 300.000) en de projectsubsidie voor *Meer Muziek in de Klas* (€ 1.300.000). In dit bedrag is de apparaatskostenkorting Rutte-II verdisconteerd. We verwachten geen substantiële inkomsten uit rente.

Apparaatslasten

Gedurende de beleidsperiode 2013 - 2016 is de reikwijdte van de programma's van het Fonds toegenomen. Deze ontwikkeling zet zich door in de nieuwe beleidsperiode en daarom houden we rekening met een lichte groei van de formatie en bijkomende overheadkosten. De totale beheerslasten personeel en materieel voor de periode 2017 – 2020 bedragen € 9.979.000.

Tot de apparaatslasten behoren ook de activiteitenlasten personeel. Dit heeft voor het Fonds betrekking op de uitvoering van de programma's *Cultuureducatie met Kwaliteit* en *Impuls Muziekonderwijs*. Deze worden begroot op € 300.000 per jaar, rekening houdend met de apparaatskostenkorting. De totale apparaatslasten bedragen € 11.179.000 (11,1% t.o.v. de subsidie OCW).

Activiteitenlasten

Het totaal activiteitenlasten subsidies en beleidsinstrumenten betreft de te verlenen subsidies en overige activiteitenlasten in het kader van de programma's *Cultuureducatie met Kwaliteit*, *Innovatie in Cultuur* en *Cultuur maakt iedereen zichtbaar*. We begroten deze activiteitenlasten op € 90.045.000.

038 6. Bijlagen

039

6.1 Overzicht doelen - instrumenten - resultaten beleidsplan 2017-2020

Cultuur maakt iedereen

DOELEN	INSTRUMENTEN	RESULTATEN	DOELEN	INSTRUMENTEN	RESULTATEN
Cultuureducatie met Kwaliteit, Jong Geleerd 1. Versterken cultuureducatie voor kinderen in het primair onderwijs	Matchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit PO	Meerderheid van basisscholen heeft cultuureducatie ingebed in curriculum Duurzame samenwerking in programma's gem/prov/ samenwerkingsverbanden	Innovatie in Cultuur, Maak het mee 5. Vergroten van mogelijkheden om cultuur te maken	Pilot ouderenparticipatie	Realisatie 24 <i>Age Friendly Cultural Cities</i>
	Regeling Impuls muziekonderwijs	In 20 procent van de basisscholen heeft muziekonderwijs een vaste plek		Inventarisatie/start publiek-private samenwerkingsprogramma's	Voorstellen voor nieuwe programma's cultuurparticipatie voor kwetsbare groepen
2. Versterken cultuureducatie voor jongeren in het vmbo Innovatie in Cultuur, Maak het mee	Inspiratiescholen	Actief netwerk van scholen waarin kennis en inspiratie gedeeld wordt	Cultuur maakt iedereen zichtbaar 6. Vergroten waardering voor cultuur maken	Bijdrage Jeugdcultuurfonds	Een landelijk dekkend netwerk van Jeugdcultuurfonds
	Specifieke voorbeeldprojecten cultuureducatie in het onderwijs (media, erfgoed)	Voorbeeldprojecten landelijke zichtbaarheid gegeven		Verhalenplatform	Online magazine gepositioneerd als crowdsourced verhalenplatform
3. Stimuleren ontwikkeling cultuurmakers en bevorderen vitale verbindingen	Regeling cultuureducatie voor leerlingen in het vmbo	Ondersteuning > 20 projecten duurzame cultuureducatieve activiteiten in het vmbo	7. Versterken van de internationale positie van cultuurmakers	Maak het mee prijzen: Gouden C en BNG Lang Leve Kunst prijs	Twee prijzen per jaar met landelijke media aandacht
	Interactieve regeling Jij maakt het mee	Ondersteuning van projecten, waarin cultuurmakers zich ontwikkelen en verbinden		Platform Promotie Cultuurparticipatie	Actieve rol van projecten in campagnes
4. Bijdragen aan begeleiding van ontwikkeling van toptalent	Meemaaklabs en Meemaakpodia	Ontwikkeling van tenminste 100 amateurmakers, 100 vrijwilligers en 50 professionals Ondersteuning > 10 meemaakpodia	Vergroten samenwerking tussen landen van het Koninkrijk	Programmatische campagnes	www.cultuureducatiemetkwaliteit.nl uitgebreid tot programmawebsite
	Meerjarige regeling, onderdeel festivals en erfgoedmanifestaties	Duurzame strategie voor het stimuleren van vitale, open gemeenschappen Ondersteunen van > 10 (inter)nationale amateurkunsthappen en landelijke erfgoedmanifestaties		Subsidieregeling voor netwerkvorming en projecten	> 50 Nederlandse instellingen verbinden aan een internationale partner Realisatie van nieuwe subsidieregeling met een partner uit een van de buurlanden
	Meerjarige regeling, onderdeel talentontwikkeling	10-20 instellingen voor talentontwikkeling meerjarig ondersteund		Vergroten expertise	Ondersteuning > 5 instellingen bij uitbouwen Europese samenwerking
	Verbinding in talentontwikkeling	Bijeenkomsten gericht op uitwisseling			Realiseren van een vervolg op conferentie Quality Now

040

6.2 Samenwerking Fondsen

Deze paragraaf is een coproductie van de zes publieke cultuurfondsen. Hij is terug te vinden in de beleidsplannen van het Fonds voor Cultuurparticipatie, het Fonds Podiumkunsten, het Mondriaan Fonds, het Nederlands Filmfonds, het Nederlands Letterenfonds en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. De cultuurfondsen zijn opgericht om de sturing op de hoofdlijnen van het cultuurbeleid te versterken door het te ontlasten van een gedetailleerde bemoeienis met (artistiek-)inhoudelijke beoordelingen en beslissingen. Bij de cultuurfondsen is daarmee een groot deel van de rijksgesubsidieerde kunst en cultuur belegd, naast de Basisinfrastructuur (BIS) die rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid valt van het ministerie van OCW. In deze rolverdeling - waarin het primaat van de politiek voorop staat - zijn de fondsen niet alleen deskundig uitvoerder maar ook belangrijk initiatiefnemer en beleidsvoorbereider op hun terreinen. Inhoudelijke kennis speelt hierbij een prominente rol maar ook de relatieve afstand waarmee de fondsen als zelfstandige bestuursorganen tot de politiek en het cultuurbeleid staan.

Een bloeiend cultureel leven gaat om meer dan alleen het spectaculaire, het gekende en het gevestigde. Het gaat ook om het ondersteunen van het nog niet gekende, het nog niet gevestigde, van interessante initiatieven die een andere artistieke taal willen spreken en/of die alternatieve manieren hebben gevonden om het publiek te bereiken. Deze dynamiek stimuleert innovatie van het culturele leven. Een gezonde doorbloeding staat sinds de bezuinigingen, die in 2013 ingingen, echter onder druk. Juist door hun relatieve afstand kunnen fondsen binnen het Nederlandse cultuurbeleid vorm en

inhoud geven aan een dynamische wisselwerking tussen beleid en praktijk. Het belang van deze relatief onafhankelijke positie voor het kunstenveld werd benadrukt door de Visitatiecommissie Cultuurfondsen 2014.

De fondsen hebben de afgelopen jaren hun onderlinge samenwerking versterkt om hun effectiviteit verder te vergroten. Daarmee sluiten zij aan bij de aanbeveling van de Visitatiecommissie Cultuurfondsen en het verzoek van de minister van OCW om de samenwerking waar mogelijk verder te intensiveren. De fondsen hebben oog voor de precaire situatie in het veld van kunst en cultuur. Na de drastische bezuiniging is het stof nog niet neergedaald. Instellingen zijn gedwongen met veel minder middelen te werken of te sluiten en hetzelfde geldt voor makers. Fondsen proberen waar mogelijk de fijnmazige infrastructuur die het Nederlandse cultuurstelsel kenmerkt intact te houden en te versterken. Gedegen sectoranalyses zoals voorheen door de Raad voor Cultuur gemaakt, waarbij het hele terrein van kunst en cultuur in beeld wordt gebracht, inclusief de lacunes, zijn nodig - nu en in de toekomst. Het ligt gezien de grote sectorspecifieke kennis, die gestoeld is op zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevensverzamelingen, voor de hand dat de cultuurfondsen hieraan bijdragen. De wijze waarop de fondsen de effectiviteit van hun instrumentarium monitoren en verantwoorden zullen zij daarom onderling de komende jaren verder op elkaar afstemmen en waar nodig aanscherpen.

Dynamiek en innovatie staan onder druk als gevolg van de bezuinigingen en dat is in een zozeer veranderende wereld bedreigend voor een gezond kunst- en cultuurklimaat. Daarnaast verdween in de meeste sectoren de ondersteunende infrastructuur, waardoor functies als debat, reflectie en onderzoek nauwelijks de gestructureerde aandacht krijgen die de fondsen noodzakelijk achten. Ten tijde van de bezuinigingen werd aangenomen dat de sector deze functies zelf zou organiseren. Dat lijkt in de praktijk niet (goed) te werken. Zo goed als mogelijk hebben de fondsen deze functies daarom geïncorporeerd in

041

hun praktijk. Maar de fondsen constateren dat het 'ongevraagd' verantwoordelijkheid nemen voor deze taken tegelijkertijd een risico vormt voor het uitvoeren van hun kernactiviteiten; de fondsen werden en worden immers eveneens geconfronteerd met bezuinigingen, ook op hun apparaatskosten. In lijn met het advies van de Visitatiecommissie Cultuurfondsen zullen de fondsen in de komende beleidsperiode, in afstemming met het departement, de noodzakelijke ondersteunende functies en/of andere nieuwe opdrachten met de benodigde mankracht en middelen in hun bedrijfsvoering borgen. In hun relatie tot het departement ambiëren de fondsen voorts een beter evenwicht tussen de beleids- en controlecyclus.

In een steeds verder globaliserend speelveld is het internationaliseringsbeleid voor alle cultuurfondsen een belangrijke pijler. De daarvoor geoordeelde HGIS-middelen worden ingezet om de internationale positie van kunst en cultuur uit Nederland te stimuleren, te markeren en de internationale samenwerking te bevorderen. De fondsen pleiten ervoor de fasering van het internationale cultuurbeleid aan te sluiten op de beleidscyclus van het algemene cultuurbeleid en daarbij een financieel kader te borgen dat aansluit op de noodzakelijke inspanningen in alle disciplines op het gebied van internationalisering. Bij de al genoemde sectoranalyses zouden daarnaast ook de internationale kansen en bedreigingen betrokken moeten worden. In dit verband zien de fondsen ook een rol voor Dutch Culture om in adequate sectoroverstijgende dataverzameling te voorzien. De prestaties van alle culturele activiteiten in het buitenland en de 'mapping' van de verschillende internationale fondsnetwerken zijn maar ten dele (digitaal) in kaart gebracht. Juist in een kunst- en cultuursector waar het onderscheid tussen disciplines en landsgrenzen verder vervagen is het belangrijk snel te kunnen beschikken over accurate kwantitatieve en kwalitatieve gegevens.

Bij de onderlinge samenwerking gaat het daarnaast om kennisdeling, om samen optrekken op die punten waar de werkterreinen overlappen en om waar mogelijk medewerkers elkaars werk over te laten nemen

als achtereenvolgende, bijvoorbeeld op het gebied van ICT. Fondsen zullen ook in de komende cultuurplanperiode blijven borgen dat aanvragen die discipline overstijgend en inhoudelijk interessant zijn voor een bijdrage in aanmerking komen. Voor aanvragers die opereren op het snijvlak van de werkterreinen van de fondsen stemmen de fondsen hun regelingen af en/of verwijzen zij naar elkaar door.

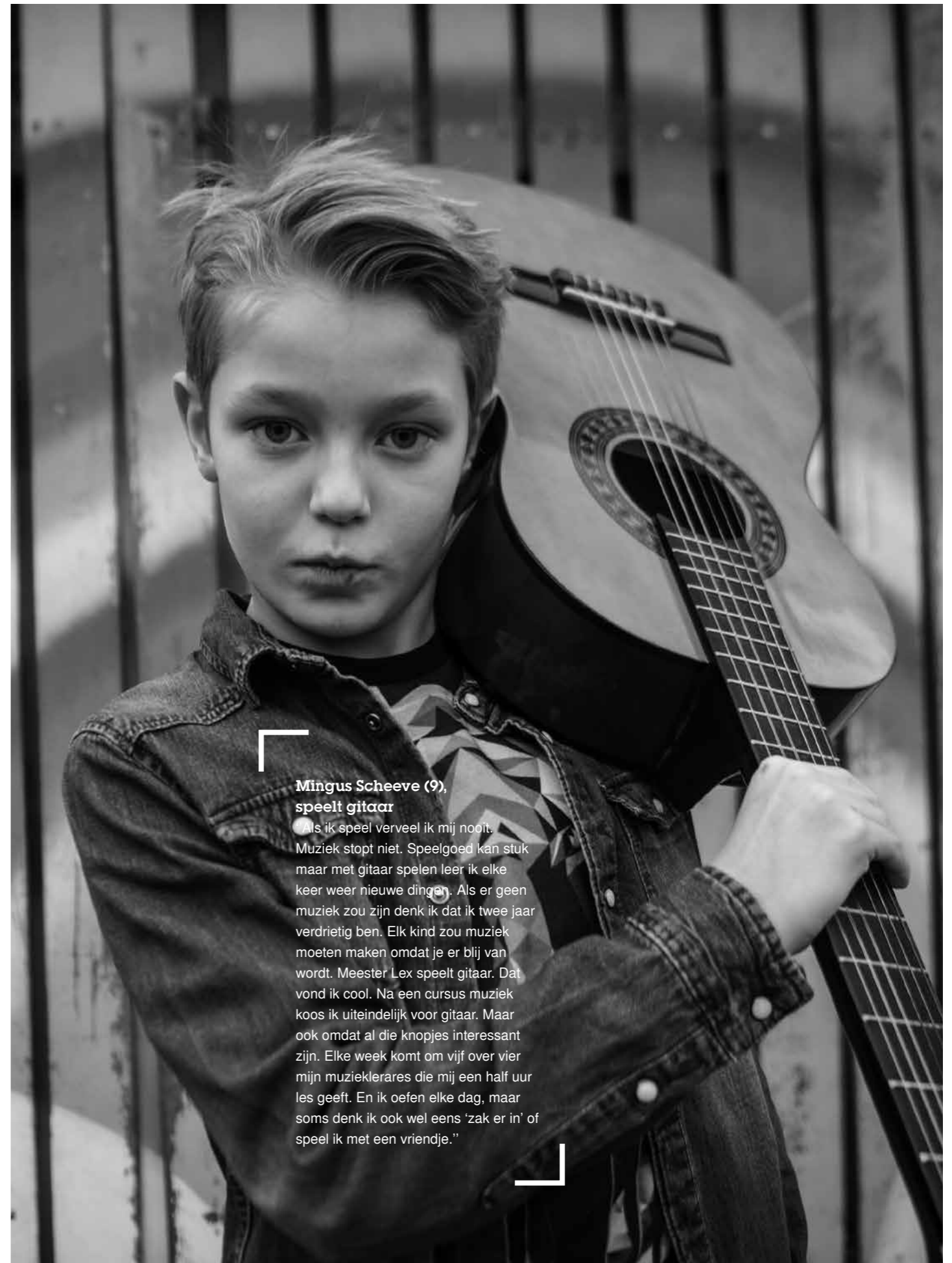
Er zijn bovendien verschillende gezamenlijke regelingen. Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Letterenfonds delen Poëzie op het Scherm: dichters/ schrijvers maken met vormgevers nieuw werk voor op het beeldscherm. Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds benaderen gezamenlijk het kunstvakonderwijs voor voorlichting over de mogelijkheden bij de fondsen en het SCI adviseert het Mondriaan Fonds bij de Prix de Rome. Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Filmfonds werken samen in de Transmediaregeling. Het Fonds Podiumkunsten en het Fonds voor Cultuurparticipatie werken samen bij de talentontwikkeling van jonge urban kunstenaars. Het Letterenfonds werkt samen met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie op het terrein van literaire games. Het Letterenfonds en het Fonds Podiumkunsten werken samen aan een gezamenlijke regeling voor toneelschrijvers. Filmfonds en Mondriaan Fonds werken samen in De Verbeelding: films op het snijvlak van beeldende kunst en cinematografie, gemaakt in een samenwerking tussen kunstenaars en producenten. De fondsen blijven daarnaast verkennen waar verdere interdisciplinaire samenwerking mogelijk is, bijvoorbeeld op het gebied van cultuureducatie, zodat in aanvulling op de programma's van het Fonds voor Cultuurparticipatie, disciplinebreed de aandacht voor cultuureducatie wordt versterkt.

Medewerkers van de fondsen overleggen geregeld op specifieke terreinen. Er is een structureel overleg van de directeurs over strategie en (beleids)ontwikkeling. Juristen van de fondsen hebben geregeld overleg, bijvoorbeeld over de gedragscode en over de performance inzake bezwaren en beroepsprocedures. Controllers bespreken zaken die de financiën aangaan. ICT-medewerkers vervangen elkaar bij afwezigheid en wisselen informatie uit. Er is halfjaarlijks overleg van communicatiemedewerkers voor kennisdeling op gebied van communicatiebeleid, onder meer richting potentiële aanvragers. De vijf personeelsvertegenwoordigers en de ene ondernemingsraad wisselen onderling kennis uit. Ten slotte is er de Werkgroep Onderzoek Fondsen die zich buigt over evaluaties en onderzoek, die samen met het ministerie van OCW optrekt.

Op verzoek van de minister van OCW voeren de zes fondsen tussen 2014 en 2017 het programma The Art of Impact uit met als doel de relatie tussen kunst en de rest van de samenleving verder te verstevigen. Een werkgroep van medewerkers van alle fondsen heeft dit programma ontwikkeld in nauw overleg met het kunstenveld en vertegenwoordigers van andere maatschappelijke domeinen. Het programma sluit aan bij de kwesties die de komende tien jaar het maatschappelijk debat zullen domineren en concentreert zich daarom op de volgende vier maatschappelijke domeinen: leefbare wijk en stad; energie en klimaat; zorg, welzijn en life sciences; en (circulaire) economie. Ook bij de uitvoering van dit programma zijn medewerkers van de fondsen betrokken. Na evaluatie zullen de positieve ervaringen en resultaten van dit programma, dat bij het schrijven van dit beleidsplan nog volop loopt, worden verwerkt in de praktijk van de fondsen.

De Akademie van Kunsten, die mede op initiatief van minister Bussemaker van OCW werd opgericht, is een onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. De Akademie van Kunsten werd in overleg met de fondsen ingesteld voor een periode van in ieder geval 3,5 jaar. Inmiddels vormen 35 kunstenaars afkomstig uit de hele breedte van de kunsten de Akademie. Ze heeft tot doel de stem te vertolken van de kunsten in de Nederlandse samenleving (inclusief de politiek) en het bevorderen van de interactie tussen de kunsten onderling, de kunst en de maatschappij en tussen wetenschap en kunst. De Akademie van Kunsten is een plek geworden waar kunstenaars ideeën uitwisselen met vakgenoten uit andere kunst disciplines en uit de wetenschap. De KNAW heeft de intentie uitgesproken de Akademie van Kunsten ook in de toekomst voort te zetten en met de cultuurfondsen te blijven overleggen hoe de Akademie zich verder ontwikkelt en hoe deze zich verhoudt tot de fondsen.

De komende beleidsperiode zullen de fondsen extra aandacht besteden aan culturele diversiteit. Zij respecteren de Code Culturele Diversiteit ook in hun eigen organisatie. Ze kijken dus naar de samenstelling van het personeel en van de adviseurs om ernaar te streven dat deze even geschakeerd is als de Nederlandse samenleving. Net als op andere terreinen zullen de fondsen ook bij de vraag hoe de diversiteit van medewerkers en adviseurs verder te bevorderen is, hun kennis en ervaring uitwisselen. Verder benadert ieder fonds culturele diversiteit op een manier die aansluit bij het betreffende veld.

**Mingus Scheeve (9),
speelt gitaar**

Als ik speel verveel ik mij nooit. Muziek stopt niet. Speelgoed kan stuk maar met gitaar spelen leer ik elke keer weer nieuwe dingen. Als er geen muziek zou zijn denk ik dat ik twee jaar verdrietig ben. Elk kind zou muziek moeten maken omdat je er blij van wordt. Meester Lex speelt gitaar. Dat vond ik cool. Na een cursus muziek koos ik uiteindelijk voor gitaar. Maar ook omdat al die knopjes interessant zijn. Elke week komt om vijf over vier mijn muzieklerares die mij een half uur les geeft. En ik oefen elke dag, maar soms denk ik ook wel eens 'zak er in' of speel ik met een vriendje."

**Giovanni Campbell (38) is
programma adviseur voor het
Fonds voor Cultuurparticipatie**

"Aan cultuur doen maakt mij rijk. Het geeft me een onaantastbaarheid waar niemand aan kan komen. Zelf zing ik populaire muziek en als ik zing kom ik in een ander universum. Een wereld waar ik niet word beoordeeld. Want alle verwachtingen die er zijn, bepaal ik zelf. Cultuur voor mij is niet zozeer de schoonheid als wel de vrijheid om te doen en te zijn wie en wat je wilt. En daarin je eigen visie op de wereld vertalen naar creativiteit. Eerst zelf iets mooi mogen maken zodat anderen het later mooi kunnen vinden. Daarom vind ik mijn werk ook wezenlijk. Wij richten ons op het actief maken van mensen, waarin de creatieve ontwikkeling belangrijker is dan de hoeveelheid kaarten die worden verkocht."